ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(19166) | 1963 оной майн 5, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Мүнөөдэр—Совет хэблэлэй үдэр

Энэ заншалта һайндэрөөр дашарамдуулан, олониитэ уншагшад болон бэшэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй халуун баяр хүргөөд, ажалдаа амжалта түйлахыень хүсэе.

...нойнгоо хэрэглэмжые эрхим ...тай хартаабхаар . хүсэд хангая!

...нигуудта, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ, хүдөө ... мэргэжэлтэдтэ, үйлэдбэриин управленинүүдэй ...эрилэгшэдтэ, үйлэдбэриин управленинүүдэй ... комитедүүдтэ, колхоз, совхозуудай партийна ...изацинуудта, хүдөөгэй бүхы коммунистнууд болон комсомолшуудта

...С-эй Центральна Комитедэй, ...Р-эй Министрнүүдэй Соведэй

ХАНДАЛГА

...! Хартаабха ур... ...хэ хүдэлмэриин ... ямар зэргээр та... ... Центральна Ко... ...нистрнүүдэй Со... ... таанадта энэ бэ... ...ала гэжэ мэдэрээ. ...ой болон техниче... ... хартаабха ур... ...нэй зүгһөө тэрэ... ...дэлмэри һүүлэй ... ехээр дээшэлээ. ... совхозууд орон... ... тонно — 1953 ... нэгэ миллион тон... ... орондоо үгэһэн ... республиканууд ... горитой амжал... Брянска область... ... мянган тонно хар... ...дэг байгаа һаа, ...ган тонно, Черни... 107 мянган тонно ...дэдэг байгаа һаа, ... Эстониин ССР-тэ ...ртаабха бэлэдхэг... 65 мянган тонно ... АССР-тэ 37 мян... ...бха бэлэдхэгдэдэг ...нган тонно хар... ... болоо.

... совхозууд нё... ...уларилай тааруу... ..., хартаабхын ... абаа. Жэшээл... ...ластиин Киров... ...равлениин «Рас... 650 гектар тал... 172 центнер ... абаа. Горьковско ... үйлэдбэриин ... Советов» гэжэ ... талмай дээрэһээ ... центнер, Черни... ...рниговскэ үйлэд... ... «Новый шлях» ...тар талмайн гек... ...нтнер, Литвагай ... үйлэдбэриин ...тас» колхоз 53 ...тар бүриһөө 154 ... ургуулжа абаа. ... болмжонуудаа ...гын талаар хү... ...үүл һайн ульгэр жэшээ харуулна. Житомирско областиин Малинска үйлэдбэриин управлениин Калининай нэрэмжэтэ колхозой звеньевой М. С. Худолий арбан жэлэй турша соо гектар бүриһөө 400—700 центнер хартаабха таһалгаряагүйгөөр абана. Черниговскэ областиин Менскэ үйлэдбэриин управлениин «Перемога» колхозой Е. Г. Карапинын звено үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө 350 центнер хартаабха ургуулжа абаа. Свердловско областиин Красноуфинска үйлэдбэриин управлениин «Ювенский» гэжэ совхозой звеньевой М. С. Мавлютова гектар бүриһөө 300—400 центнер хартаабха жэлһээ жэлдэ ургуулан абадаг. Новосибирскэ областиин Сузунска үйлэдбэриин управлениин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир Ф. Н. Вист үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө 205 центнер хартаабха ургуулжа абаа.

Бусад республикануудай олон иимэ жэшээ дурдажа болохо байна. Хүдөө ажахын түрүүшүүл ургаса дээшэлүүлгын талаар ехэ арга боломжонуудые олоо. Арга боломжонуудаа шадамараар хэрэглээд, эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулаад байхадаа, оронойнгоо хэрэглэмжые эрхим шанартай хартаабхаар нэгэ — хоёр жэлэй турша соо хүсэдөөр хангаха зорилгые шиидхэжэ болохо гэжэ эдэ дүй дүршэл харуулжа үгэнэ.

Гэхэтэй хамта олон колхоз, совхозууд хартаабха ургуулан абаха хэрэгые мүнөө дээрээ муугаар эрхилнэ, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ёһотойгоор хэрэглэнэгүй. Энэнэй эсэстэ оромнай хартаабха үшөөл дутамагаар абана.

Хартаабха ургуулан абалгаар нёдондо жэлдэ илангала ехэ бэрхэшээл тохёолдоо. Сагай уларилай тааруутүй байһан дээрэһээ Белоруссида, Латвида, Литвада, Эстонидо, Россин Федерациин баруун-хойто, түбэй областьнуудта, бусад зарим районуудта хартаабха гэмтэжэ ургаагүй. Үлэгшэ талмайнууд дээрэһээнь муу ургаса абтаа.

Эдэ баримтануудһаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд горитой тобшолол хэхэ ёһотой. Хартаабха таригдадаг бүхы районуудта тэрэниие һайнаар ургуулжа шадахаар, оронoo хартаабхаар хүсэд хүрэхөөр хангажа шадахаар хартаабха тариха хэрэг бидэнэр табиха ёһотойбди.

Хартаабха ехэ һайнаар ургуулжа абадаг боложо шадахаар, хартаабха ургуулан абалгада, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэлгэдэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, партийна болон советскэ организацинуудай харюусалгатайгаар хандадаг байхаар эгээн лэ хойшолуулашагүй хэмжээн үүдые абаха хэрэгтэй.

Хартаабха ургуулан абаха хэрэгтэ һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада колхозуудай олон хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партийна хүдэлмэрилэгшэд һулаар анхарал табидаг, хүдөө ажахын энэ шухала ургамалые тоодоггүй болоо гэжэ сэхэ хэлэхэ шухала.

Колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнүүд, мэргэжэлтэд хартаабха тарихын тулада үрэжэл багатай, үтэгжүүлэгдээгүй газар олонхидоо таһалжа үгэнэ, үрэһэнэй хартаабха ургуулха хэрэгые задагайруулна, хартаабха хаһа саг сооонь таринагүй, тарилгын хойноһоо ёһотой харууһалга хэнэгүй, ургаса хуряалгые гээгдүүлнэ, тиигэжэ хартаабхые горитойгоор гээлтэдэ оруулна. Үрэһыень багадуулжа хаяха гэээшэ хартаабхын ажахыда ехэ хохидол ушаруулна.

Олон колхоз, совхозуудта хартаабха тариха хэрэг ээн бусаар табигданхай, үндэр ургаса абахын түлөө колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд материальна талаар урмашуулагданагүй. Эдэ бүтэдын эсэстэ хэдэ хэдэн районуудта хартаабхын ургаса дээшэлнэгүй, тарилгынь талмай хороно.

Жэшээ болгон Рязанска областиие абаад үзэе. Энэ область промышленна центрнүүдэй ажалшадта хартаабха ехээр үгэдэг нютаг гээшэ. Хартаабха ургуулан абалга эндэ түрүүшын ээлжээнэй зорилго болгон табигдаха ёһотой байгаа. Гэхэтэй хамта область дотор хартаабха тарилга ехэ гээгдэлтэй. Һүүлшын турбан жэлэй турша соо Рязанска область гектар бүриһөө 50—60 центнер хартаабха хуряажа абана.

Москвагай, Ленинградай, Пермскэ, Тамбовско, Кемеровскэ, Россин Федерациин бусад хэдэн областьнуудта хартаабха тарилга хороо, хартаабха багаар хуряан абтадаг, бэлэдхэгдэдэг болоо. Белоруссиин, Литвагай, Латвиин ажахынууд хартаабха багаар ургуулан абана.

Украинын промышленна центрнүүдэй ажалшад Житомирско, Киевскэ болон бусад областьнуудһаа жэл бүхэндэ ехэ хартаабха дутуугаар абана.

Казахстанай республикын Кокчетавска, Хойто-Казахстанска болон бусад областьнуудта хүршэ Сибириин, Ураалай областьнуудай үндэр ургаса абадаг колхоз, совхозуудайхиһаа дутуугүй энэ ургамалай ургаса абаха эрхэ байдал биишье һаань, эдеэ хоолдо, үрэһэндэ хэрэглэгдэхэ олон мянган тонно хартаабха ороной бусад районуудһаа Казахстан асарагдана.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

... ажалай түрүүшүүлэй Бүхэсоюзна ... хабаадагшадые—коммунис ажалай ..., коллективүүдэй гэшүүдые, ниитын ...үүдай эдэбхитэй хүдэлмэрилэгшэдые ...ай габьяагай түлөө" медаляар шагнаха тухай

...ор ажаллахын ...дэ, ниитын ор... ... хүдэлмэридэ ...хабаадаһанайнь ...ай ажахын ар... ...үудые бэдэрэн ... хэрэгтэ эдэб... ...һанайнь түлөө ... СССР-эй Вер... Президиум 1963 ... 26-да «Ажалай ...» медаляар ...-һээ шагнаба: ... Евгения Ере... ...-Үдэ городой ...рикын будал...

2. **Дулмаева** Намсалма Батомункуевнае—Чисааны совхозой бригадир.

3. **Жанаев** Дамба Жанаевичые—Суулгын совхозой кукурузашан.

4. **Ковалева** Тамара Элиховнае—Улаан-Үдэ городой нарин сэмбын фабрикын сэмбэшэн.

5. **Кудряшов** Алексей Павловичые—Хандагатайн леспромхозой тракторист-бригадир.

6. **Малютин** Василий Егоровичые—Үйлэдбэриин начальнигай орлогшо.

ТАСС.

ХАБАРАЙ ҮДЭР—ЖЭЛТЭЙ ТЭН

Шэнэ газар хахалагдана, шэниисэ ехээр таригдана. Кукурузын полидо шэбхэ зөөгдэнэ. Эртын тарилгаяа богони болзорто дүүргэхые оролдоно.

* * * *

КПСС-эй ОБКОМДО

РЕСПУБЛИКЫН ЗАРИМ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИИЕ МУУ ШАНАРТАЙГААР ХЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

Дэрээнэй, Хурамхаанай, Анаагай совхозуудта, Тельманэй нэрэмжэтэ болон Зэдын, Хяагтын үйлэдбэриин управленинүүдэй бусад зарим ажахынуудта шалгалта хэжэ үзэхэдэ, хабарай тарилгын хүдэлмэриие шанар муутайгаар хэжэ байһан баримтанууд элишэлэгдэбэ. Тэндэ агротехникын юрын эрилтэнүүд баримталагданагүй. Хүрьһэн гүйхэнөөр, далантайгаар, предплужниггүйгөөр элдүүрилэгдэнэ. Хахалагдаха газар саг соогоо һолоомонһоо сэбэрлэгдэнэгүй. Хаа хаанагүй полиин заха хахалха, газарай нюруу жэгдэлхэ эрилтэнүүд бэелүүлэгдэнэгүй.

Зарим колхоз, совхозуудта муу шанартай үрэһэ һэлгэхэ хүдэлмэри гэдэргэ татагдана, хородогдоогүй үрэһөөр тарилга хэхэ, тарилгын нормо багадхаха, үрэһые ёһотой гүнзэгыдэнь һуулгахагүй, таряае хэрээһэлүүлэн, нарин зуруудтайгаар тарихын орондо миил юрын аргаар тариха ушар гарана.

Олохон ажахынууд эртын ороoһото ургамалнуудые тарилгада ехээр гээгдэжэ ороод, тарилгын агротехническэ эрхим болзорые алдажа байна. Ажахы бүхэндэ тракторнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ хэрэг эмхидхэгдээгүй, полевой станууд түхеэрэгдээгүй, хамтын эдеэн бэлдэгдэнэгүй. Тракторнуудые, тарилгын агрегадуудые нэгэ газарта олоорнь хүдэлгэхэ болон бусад түрүү аргануудхүсэдөөр үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Эдэ бүхы дутагдалнууд юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, нэн түрүүн агрономуудай, мүн ажахынуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө тарилгын хүдэлмэриин шанарые хангалтагүйгөөр шалгажа байһанһаа, механизаторнуудай болон хабарай тарилгада ябаһан бусад хүдэлмэрилэгшэдэй дунда политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулһанһаа, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээгүйһөө болоо гэжэ КПСС-эй обком тэмдэглэбэ.

КПСС-эй обкомой бюро иигэжэ тогтообо:

1. Хабарай тарилгын хүдэлмэридэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые дары усадхажа, тэдэниие саашадаа гаргахагүй хэмжээнүүдые абахаар хүдөөгэй партийна комитедүүд, үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд уялгалагдаба. Хабарай хүдэлмэридэ бүхы техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, тарилгын хүдэлмэриие эрхим шанартайгаар ябуулха хэрэгые хангаха.

Хүрьһэ муугаар элдүүрилдэг, тарилга муу шанартайгаар хэһэн хүдэлмэрилэгшэдые шанга харюусалгада хабаадуулжа, муу шанартайгаар хэгдэһэн хүдэлмэриень зэмэтэ хүнүүдэй хүсөөр дахин заһуулха.

2. Зарим ажахынууд тарилгаяа түргэдхэхэмнай гээд, хэрээһэлүүлэн, нарин зуруудтайгаар тарихаһаа арсажа байһыень тон буруу гэжэ тоолохо. Хүрьһые эрхим шанартайгаар элдүүрилхэ, бүхы ороoһото ургамалнуудай тарилгын 75—80 процентһээ бага бэшые хэрээһэлүүлэн, нарин зуруудтайгаар таримжа, тарилгын нормые хэр зүбөөр баримталжа байһые шангаар хинаха, ямаршье ушарта тарилгын нормо багадхаха, хородогдоогүй үрэһөөр тарилга хэхэ ябадал гаргахагүй гэжэ үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд уялгалагдаба.

3. Полевой стануудта ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулха, хабарай хүдэлмэриин шанарые һайжаруулхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, баян ургаса абахын түлөө мүрысэе гэһэн үүсхэл гаргаһан «Коммунизм» колхозой механизаторнуудай уряае дэмжэхэ эрилтэ хүдөөгэй парткомуудта табигдаба.

4. Полевой стануудта байдаг механизаторнуудые культурна ажаһуудалай талаар һайнаар хангаха, хаа хаанагүй ниитын эдеэ хоол бэлдэхэ, нүүдэл наймаае хэрэгтэй эд бараагаар хангаха, медицинскэ туһаламжа тэдэнэртэ үзүүлхэ, кино-картинануудые харуулжа байха талаар хүдөөгэй парткомууд, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд уялгалагдаба.

5. Колхоз, совхозуудта хабарай тарилгын хүдэлмэриин ябасые үргэнөөр харуулха, эдэ хүдэлмэринүүдые эмхидхэлгэдэ бии байһан дутагдалнуудые шангаар шүүмжэлхэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр харуулха эрилтэ республиканска газетэнүүдэй редакцинуудта табигдаба.

Республикын колхоз, совхозуудта хабарай хүдэлмэриин ябаса тухай

1963 оной майн 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управленинүүд	Ороoһото ургамалнуудай таригдаһаниинь	Наг шэбхэ зөөлгэ	Шэнэ газар хахалалга
Баргажанай	3	38	—
Зэдын	6	36	1,1
Кабанскын	—	41	—
Хяагтын	3	18	2,4
Мухар-Шэбэрэй	5	35	29,4
Түнхэнэй	—	36	—
Улаан-Үдын	10	54	2,4
Хориин	4	33	—

Хоёр халаанда хүдэлнэ

Хяагта ородог трактын хоёр хажуугай таряалан дээгүүр трактор агтын хүнхинөөн огто таһалданагүй. Эдэмнай Сэлэнгын совхозой механизаторнууд ажаллажа байна гээшэ. Тус ажахы мүнөө жэлдэ 800 гектар шэнэ газар хахалха гэжэ шиидээ. Совхозой дүрбэдэхи отделениин Сондогой гэжэ нютагта нара орожо байха үеэр хүрэжэ ерэбэбди. Эндэмнай Иван Иванович Запаринай даадаг тракторно-таряан ажалай бригада үдэр һүниие мэдэнгүй ажаллажа, хоёр зуугаад гектар болохо шэнэ газар хахалаад байна.

—Механизаторнууд сүүдхэдээ хэдэн час хүдэлнэ гээшэб,—гэжэ бригадир нүхэр Запаринһаа һонирхон асуубабди.

— Манай механизаторнууд сүүдхэдэ хоёр халаанда хүдэлнэ. Тэдэнэр найман час соо хүдэлнэ бэшэ, харин сүүдхэдэ 12 час соо хүдэлнэ бшуу. Танилсагты, һүниин халаанда хүдэлдэг агрегадуудай механизаторнууд Константин Волосатов, Анатолий Протопопов, Николай Сычев, Михаил Еранский, Иван Цырендоржиев гэгшэд гээшэ,—гээд табан анзаһата плугайнгаа хойно түхэреэн борнойнуудые шагтагалаад ябаһан «ДТ-54» тракторнууд тээшэ бригадир энеэбхилэн заана. Эдэнэр мүнөө үдэшын найман часһаа эхилжэ, һүниндөө поли дээрээ нэгэ дахин эдеэлээд хүдэлхэ юм. Механизаторнууд 12 часай туршада арбан гектар хүрэтэр хахална,—гэбэ.

Техникээ үнинэй бэлдэһэн механизаторнууд дулаан үдэрнүүдые һамбаашалан, 3550 гектар паар борнойлһон, 745 гектар газар хахалһан байна.

Механизаторнуудые үдэр һүнигүй хүдэлгэхын тулада поли дээрэнь халуун эдеэ абаашажа үгэдэг гуримтай. Тиихэдэ тракторнуудынь мүн лэ поли дээрээ түлишэ болон тоһоор хангагдадаг юм.

Совхоз соо 4-дэхи отделениин комсомол Владимир Ширапович Гармажаповай агрегат Зүүн-Нуга гэжэ нютагта түрүүлжэ эртын тарилга эхилээ. Тэрэнэй агрегат халаандаа 35 гектар таряа тарихын орондо дүшэ гаран га хүрэтэр тарина.

— 1963 оной хабар хожом болотор хүйтэн байжа, бидэ тарилгаяа оройтожо эхилээбди. Мүнөө жэлэй хабарай тарилга ехэ харюусалгатай байна. Нёдондонойхиһоо 800 гектараар ехэ шэниисэ тариха байнабди. Трактористнар 20—22 сантиметр гүнзэгыгөөр газарай хүрьһэ урбуулна. Хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие хараалагдаһан болзор соонь дүүргэхын түлөө трактор, машина бүхэниие бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гэжэ механизатор бүхэн урдаа зорилго табинхай,—гээд, совхозой главна агроном нүхэр Михайлов мэдүүлбэ.

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсохо зуураа, түс совхозой хүдэлмэришэд улам амжалтатайгаар ажаллахаар зоринхой.

Эндэхи механизаторнууд Саратовска областиин Н. Г. Чернышевскиин нэрэмжэтэ совхозой, Черкасска областиин «Искра» колхозой таряашадай гаргаһан үүсхэлые ехэ эдэбхитэйгээр дэмжэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **К. Волосатовай, А. Протопоповой, Н. Сычевой, М. Еранскиин, И. Цырендоржиевай** агрегадууд һүниин халаанда гаранхай, шэнэ газар хахалжа ябана.

С. Балдуев.
Фотонь авторай.

Оронойнгоо хэрэглэмжые эрхим шанартай хартаабхаар хүсэд хангая!

(Эхининь 1-дэхи нюурта)

Иимэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй. Хартаабхын үндэр ургаса хуряажа абаха, энэ үнэтэ ургамалые бүри ехээр бэлэдхэдэг болохо гээшэ гүрэн түрын шухала удха шанартай хэрэг болоно гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно. Бүри мүнөө жэлдэ хартаабха ургуулан абаха хэрэг шууд һайжаруулха, тэрэниие бэлэдхэхэ түсэб заатагүй дүүргэхэ, тиигэжэ городууд болон промышленна центрнүүдэй хүн зониие хартаабхаар һаадгүйгөөр хангаха зорилго шиидхэхэ хэрэгтэй.

Энээниие хэхын тулада бодото эрхэ байдал, арга боломжо манайда бии гү? Сохом бии даа. Һүүлэй жэлнүүдтэ орон дотор 500 гаран тусхай мэргэжэлтэй совхозууд байгуулагданхай. Тэдэнэр хартаабха бүри ехээр ургуулан абаха, бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Эдэ ажахынууд ажалай бүтээсын талаар жэшээтэ һайн болгогдохо зэргэтэй. Эгээн лэ бага хүсэ болон зөөри гаргашалаад, эгээн лэ ехэ хэмжээнэй продукци абаха ябадал түйлаха хэрэгтэй. Газарай гектар бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхэ ябадалда тусгаар анхарал хандуулха шухала. Түбэй болон баруунхойто районуудай тусхай мэргэжэлэй ажахынуудта газар һайжаруулха, урда зүгэй зарим районуудта газар уһалха, эдэ ажахынуудта үйлэдбэриие ашаг олзо ехэтэй болгохо хэрэгтэй. Тусхай мэргэжэлэй совхозууд бүхы колхоз, совхозуудта ажахые эрхилэлгын талаар үльгэр жэшээ харуулха ёһотой.

Хартаабха һуулгаха, тэрэнэй хойноһоо харууһалга хэхэ, ургасыень хуряаха машинанууд болон зэр зэмсэгүүд һүүлэй жэлнүүдтэ манай орондо элбэгээр гаргагдадаг болоо. Колхоз, совхозуудай минеральна үтэгжүүлгэ бүри элбэгээр абана. Тобшоор хэлэхэдэ, манайда техникэ бии, газарнай һайн, дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэдтэй болонхойбди. Имагтал хартаабха ургуулха хүдэлмэри мүнөө шадамараар эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Энэ талаар манай арга боломжонууд угаа ехэ. Курскын областиин Калиновка тосхоной колхоздо хартаабха ургуулгын гайхамшагта дүй дүршэлдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй анхаралые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хандуулхые хүсэнэ. Һүүлшын зургаан жэлэй турша соо колхоз хартаабхын иимэ ургаса абаа:

гектар бүриһөө

- 1957 он — 150 центнер
- 1958 он — 198 —»—
- 1959 он — 225 —»—
- 1960 он — 160 —»—
- 1961 он — 140 —»—
- 1962 он — 182 центнер.

Центнер хартаабхын өөрынь үнэ сэн иимэ болоһон байна:

1966 ондо—2 түхэриг 78 мүнгэн;

1961 ондо—2 түх. 72 мүн;

1962 ондо—2 түх. 02 мүн.

Колхоздо һайн шанартай килограмм хартаабха хоёр мүнгэтэ болоно. Теэд яахадаа калиновайхид бусад колхоз, совхозуудта орходоо һайн ургаса ургуулаад, хямда сэнтэй хартаабха ехээр абанаб?

Тэдэнэй амжалта хоёр иимэ эрхэ нүхэсэлһөө дулдыдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Нэгэдэхеэр, эндэ хартаабха ургуулха хүдэлмэри сүм оньһожоруулагданхай. Тэрэниие тариха, ургасынь хойноһоо харууһалха хэрэгтэ гар ажал хэрэглэгдэдэггүй. Хоёрдохёор, колхоздо адууһа мал олоор үсхэбэрилжэ, наг шэбхэ ехээр гаргаад, хартаабхынгаа газар һайнаар үтэгжүүлнэ.

Калиновка тосхоной колхозойхидой хартаабха ургуулдаг дүй дүршэл, онол аргань тиимэ орёо бэрхэ бэшэ, бусад ажахынуудта үргэнөөр хэрэглэжэ болохо байна. Тобшохоноор хэлэхэдэ, энэнь иимэ удхатай: эндэхид хартаабхаяа намар хахалһан газарта тарихадаа, гектар бүридэ 30 тонно наг шэбхэ гаргажа үтэгжүүлдэг. Тэрэнээ имагтал машинаар, квадратно-гнездовой аргаар, зурууд хоорондын 70—70 сантиметр зайтайгаар тарина. Эшэ набшынь гараадүйдэ, гараһаншье хойнонь, буртаг үбһэнэй бии болохолоор, газараа 3-4 дахин борнойлно. Хартаабхын эшын үндэрхэн болохолоор борнойлхоёо болёод, зурууд хоорондонь культиватораар нэгэ дахин утаашa, хүндэлөөшэнь элдүүридэг. Һүүлдэнь тракторист ургасынгаа шоройе нэгэ дахин обоолжо үгэдэг байха юм. Иигэжэ хартаабхын гектар бүхэниие тариха, ургасыень харууһалха хүдэлмэридэ ажалай гаргаша тон бага хэрэглэгдэнэ.

Калиновка тосхонойхидтол адляар хартаабха элбэгээр, хямда сэнтэйгээр ургуулха арга боломжо бусад ажахынуудта үгы гү? Бии. Бусад ажахынуудта дүршэлтэй хүнүүд, машина техникэшье гүйсэд бии ха юм.

Баһал үнөөхи ажалай эмхидхэл, тэрэниие эмхидхэхэ хүнүүдһээл болоно. Хартаабха ехээр ургуулжа, гүрэндэ элбэгээр худалдаха тушаа колхозой түрүүлэгшэ, совхозой директорэй өөрынгөө харюусалгые, энэ тон шухала зорилгын удха шанарые хэр зэргэ ойлгодогһоонь болодог байна бшуу.

Хартаабха элбэгээр ургуулжа, гүрэндэ ехээр худалдадаг болохын тула мүнөө юу хэхэ ёһотой гээшэб?

Нэн түрүүн тус ургамалые ургуулха хэрэгтэ эзэн бусаар хандадаг, тоодоггүй ябадалда эсэс табижа, ажалдаа түрүү дүршэлэй болон цаукын түйлалтануудые амжалтатайгаар хэрэглэжэ шадаха, мэргэжэлтэй шадамар хүнүүдтэ энэ хүдэлмэриие даалгаха ёһотой. Колхоз, совхоз бүхэндэ хартаабха ургуулха оньһожоруулагдаһан звенонуудые эмхидхээд, тэдэндэ тусхай газар, техникэ таһалжа үгэхэ хэрэгтэй. Звено бүхэндэ хүдэлмэриин тодорхой түсэб табижа, үндэр баян ургаса ургуулха хэрэгтэнь бодотоор гуһалха шухала. Кукуруза, саахарай свёкло ургуулдаг баян дүй дүршэлтэй тиимэ звено, бригаданууд бии. Гайхамшагта мэргэжэлтэд А. Гиталов, Н. Мануковский, В. Светличный, В. Первицкий болон бусадай алдар соло бүхы орон доторнай мэдээжэ болонхой. Тэдэнэй ажалай онол аргые хартаабха ургуулга дээрэ хэрэглэжэ эхилхээр болоо. Хартаабха ехээр таридаг ажахынууд өөрын түрүү механизаторнууд—замай залууршадтай байха ёһотой.

Энэ ургамалай үндэр баян ургаса абаха үндэһэн асуудалынь—таряалангай үтэгжүүлгэ болоно. Гансахан минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглээд, энэ зорилгые шиидхэхэнь бэрхэтэй. Нэн түрүүн наг шэбхэ ехээр бэлдэжэ, газарай хүрьһэнэй үрэжэлые эрид һайжаруулжа шадаа һаа, ургаса ехээр абтаха ушартай. Тиимэһээ таряалан дээрэ наг шэбхэ, шэбхэ-торфтой холиһон компост ехээр гаргажа, үтэгжүүлхэ ёһотой. Түрүү дүй дүршэл дээрэһээ харахада, наг шэбхэ болон нютагай бусад үтэгжүүлгэ ехээр гаргаһан лэ газарта хартаабха һайнаар ургана.

Наг шэбхэ элбэгээр суглуулжа, зүбөөр хадагалха, һайнаар хэрэглэхэ тушаа илангаяа ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй. Мал олоор үсхэбэрилжэ, тэдэнэйнгээ тоо толгойе жэлһээ жэлдэ олошоруулжа байһан газарта хартаабхын полиие бүхыдэнь наг шэбхээр үтэгжүүлхэ арга боломжо бии. Ажахы бүхэн өөһэдынгөө хүсөөр үтэгжүүлгэ ехээр гаргадаг байха зэргэтэй. Энээнэй ашаар газартаа гектарай 30 тонноһоо бага бэшэ наг шэбхэ зөөжэ, тогтууритай һайн ургаса абаха гүйсэд аргатай болохо бшуу. Хартаабхын үрэһэ тариха нормые илангаяа наринаар сахиха тухай КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет онсо анхарал хандуулха шухала гэжэ тоолоно. Түрүү ажахынууд гектар бүридэ 2,5—3 тонно үрэһэ тарижа һайнаар харууһалаад, га бүриһөө 200—250 центнер ургаса хуряана. Тиигэбэшье га бүридэ ойройдоол 1—1,5 тонно үрэһэ хэжэ таридаг ажахынууд бии. Тарилгын нормые иигэжэ багадуулһанһаа боложо ,олонхи колхоз, совхозууд муу ургаса абана. Үрэһэ тариха нормые зорюута бага болгожо, ургасадаа ехэхэн хохидол ушаруулдаг ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые эрид буруушааха ёһотой.

Энэ жэлдэ зарим районуудта хартаабхын үрэһэн бага байна. Энээнһээ боложо зарим тэды бэрхэшээл тушаалдажа магад. Тиимэһээ энэ ургамал тариха түсэбые заабол дүүргэхын тулада бүхы арга боломжо, нөөсэлгэнүүдые элсүүлхэ. Үрэһэ хүрэнгэ хүсөөхын тула хүн зонһоо хартаабха ехээр худалдажа абаха, мүн үрэһээ отолжо олон болгоод, тариха арга хэрэглэхэ байна. Эгээл һайн хартаабха шэлэжэ үрэһэндэ илгаад, гүйсэд нормоор тариха, ургасын хойноһоо xaһa сагтань, оролдосотой наринаар харууһалха гээшэ тон шухала болоно. Хартаабха ехээр ургуулжа, гүрэндэ элбэгээр худалдаха зорилго шиидхэхэдээ, энэ ажалда хүдэлжэ байһан хүнүүдые зүбөөр урмашуулха асуудал мартажа огто болохогүй. Ургасаяа али болохоор дээшэлүүлжэ, эрхим шанартай хартаабха элбэгээр абаха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын тула хүн бүхэнэй бодотоор оролдохо, тэмсэхээр ажалайнь түлөөһые тогтоохо зэргэтэй. Хартаабхаяа xaһa сагтань, һайн шанартайгаар тариһанай, ургасынь хойноһоо оролдосотойгоор харууһалжа, тэрэнээ гээлтэгүйгөөр хуряагаад, зүбөөр хадагалһанайнь түлөө зониие зүбөөр урмашуулга ехэхэн удха шанартай.

Колхоз, совхоз бүхэндэ хартаабхын үрэһэ ургуулдаг болохын түлөө бодото хэмжээ абажа, тэрэниие эгээл һайн, үтэгжүүлэгдэһэн газарта тариха ёһотой. Үрэһэ ургуулха хүдэлмэриие научна гуримаар эмхидхэжэ, зүбөөр табиха саг ерээ. Энэ талаар эрдэмтэд хүдөөгэйнгөө ажалшадта бодото туһаламжа үзүүлхэ уялгатай. Ямар райондо ямар сортын хартаабха таряа һаа таарамжатайб, тэрээндэ агротехникын ямар арга хэрэглэбэл, эрхим шанартай хартаабхын үрэһэн абтахаб, хайшан гээд хаа хаанагүй тон богонихон болзор соо сортовой үрэһөөр таридаг болохоб гэжэ тэдэнэр колхозниигуудта, совхозой хүдэлмэришэдтэ зүбшэжэ, заажа үгэхэ зэргэтэй.

Эртэ эдеэшэдэг сортын хартаабха элбэгээр ургуулдаг болохын тула оролдохо гээшэ тон ехэ удха шанартай болоод байна. Энээнэй ашаар зунай сагта хүн зониие хартаабхаар гүйсэд хангаха аргатай болохо бшуу. Мүнөө олонхи колхоз, совхозууд хэжом эдеэшэдэг сортын хартаабха таряад, тэрэнээ хүсэд ургуулангүй, эртэ хуряажа, тон бага ургаса абана ха юм. Энэ алдууе дабтажа болохогүй. Эртэ эдеэшэдэг хартаабха ургуулхада, гүрэндэ, колхоз, совхоздошье ашатай. Юуб гэхэдэ, колхозуудай эртын ургаса гүрэндэ ехээр худалдажа шадаа һаань, колхозниигуудайнь олзо доход улам ехэ болохо байна. Гадна эртэ эдеэшэдэг хартаабха таряад, тэрэниие намарай хура борооной, буруулган сагай урда хуряажа, газарыень хахалаад, намарай ургамалнуудые тарихада таарамжатай байна бшуу. Энээнэй ашаар ургаса хуряалгын халуун хүдэлмэриин үедэ ажалынышье хүнгэржэ үгэхэ, техникэ дүүрэн хүсэндэнь хэрэглэхэ аргатай болохо.

Мүнөө хартаабха тариха сагай тулажа ерээд байхада, колхоз, совхоз бүхэндэ энэ тон харю[...] хүдэлмэридэ хэр зэргэ бэлэн болоо гээшэб гэжэ үшөө дахин наринаар шалгажа үзэхэ хэрэгтэй. Эндэ ургамалые ургуулха звено, бригада бүхэндэ тодорхой түсэб, даабари табижа үгэхэ байна. Хүдэлмэреэ ямар болзор соо хэжэ дүүргэхэб, хэды шэнээн ургаса абажа, хэдыень гүрэндэ худалдахаб гэжэ хүн бүхэн уридшалан мэдээд ябаха зэргэтэй.

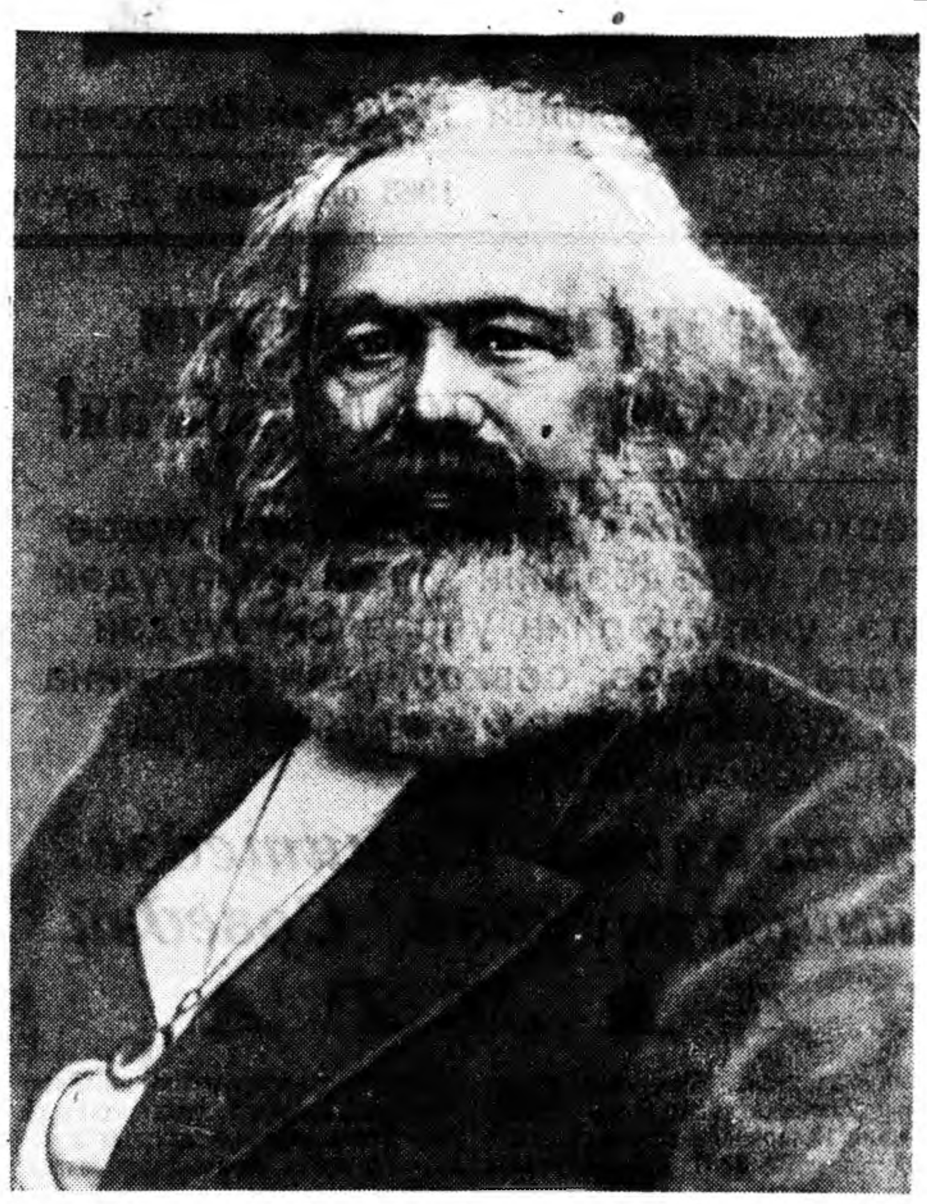
Эрхим шанартай хартаабха ехээр абажа, тэрээгээр олон янзын эдеэ хоол бэлдээд, зондо элбэгээр худалдадаг болохо ёһотойбди. Хартаабхаар бэлдэһэн эдеэ хоолой зүйл элбэг болгохо тухай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ парти, правительствамнай тодорхой даабари үгэнхэй. Тиимэһээ байгша ондо эрхим шанартай хартаабха ехээр ургуулжа, тэрэниие бүйлуулдаг промышленностиин предприятинуудта xaһa сагтань худалдаха зорилго табигдана. Тиигэбэл хүн зомнай хартаабхаар бэлдэһэн эдеэ хоолой шухала зүйлнүүдые ехээр абадаг болохо бшуу. Городуудай болон промышленна түб газарнуудай хүн зониие хартаабхаар гүйсэд хангаха зорилгые бодомжотойгоор, оролдосотойгоор, эрид шууд шиидхэбэлнай тон таарамжатай байна.

Хүндэтэ нүхэд! Бии байһан арга боломжонуудаа дүүрэнээр элсүүлэн, бүри энэ жэлдэ хартаабха эрид ехээр ургуулжа элбэгээр абаад, энэ үнэтэ ургамалһаа абтаһан эдеэ хоолой зүйлөөр городууд болон промышленна түбүүдэй ажалшадые гүйсэд хангахын тула колхозниигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин управленинүүдэй, партком уудай хүдэлмэрилэгшэд, комсомолой, советскэ болон бэлэдхэлэй эмхинүүд бүхы шухала хүдэлмэри хэхэ бэзэ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет *СССР-эй Министрнүүдэй Совет*

Хүн түрэлтэнэй хуби зая хубилгажа байһан һургаа

Социальна байгуулалта тухай олон эрдэм һургаалнууд хүн түрэлтэндэ мэдээжэ. Теэд тэдэнэй нэгыешье марксистско-ленинскэ теоритой холууршье жэшээлхын аргагүй. Өөрынгөө нүлөө болон дэлгэрэн хүгжэһэнөөрөөшье, эмхидхэхы хүсэ болон общественэй хүгжэлтэдэ революционно нүлөөгөөрөөшье марксизм-ленинизм имагтал ганса, бодото научна суртал болоно. Тэрэ хадаа хүн түрэлтэнэй хуби заяае коммунис үндэһэ һуури дээрэ шэнэдхэн хубилгаха үүргэтэй.

КАРЛ МАРКС

Марксистско-ленинскэ һургаал—манай үе сагай туг, олон миллион хүн зоной һургаал заабари мүн. Энэ агуухэ һургаал совет арадай ажал хэрэгүүдтэ, коммунизм байгуулжа байһан дэлхэйн социалис системын амжалтануудта ба уласхоорондын бүхы хүгжэлтэдэ энэ системын шангадан дэлгэржэ байһан нүлөөндэ, национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй хүсэн түгэс дэлисэдэ бэелэн мандажа, илалтаһаа илалтада дабшана.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөн бүри үргэдэн, удха түгэлдэрөөр хүгжэнэ. Энэ хүдэлөөн мүнөө үедэ өөрынгөө зэргэдэ 42 миллион 500 мянган хүниие нэгэдүүлһэн марксистско-ленинскэ 90 шахуу партинуудай дайшалхы нэгэдэл болоод байнхай. Тэдээндэ эсэргүүгээр хархис үзэлтэн, буржуазна экономистнууд, философууд, түүхэ шэнжэлэгшэд, политигууд болон капиталай олон тоото албашад шэрүүн шанга тэмсэл хэнэ. Гэбэшье коммунизмын сурталай илалта түгэс дабшалтые зогсоохо гэһэн тэдэнэй оролдолго дэмы. Түүхэ Маркс—Энгельс—Ленинэй заабаряар хүгжэнэ.

**

Олон зуун жэлэй туршада хүн түрэлтэнэй түрүү ухаан бодолтон хүниие хүнэй мүлжэхэгүй общество, Эб найрамдал, Ажал, Эрхэ сүлөө, Тэгшэ эрхэ, Аха дүүгэй холбоо барисаан, бүхы арадуудай Зол жаргалай һайн һайхан сурталай бадаран хүгжэхэ общество тухай хүсэжэ байгаа. Теэд имагтал Карл Маркс социализм, коммунизмые түүхэдэ түрүүшынхеэ һанал хүсэлһөө бодото наука болгоо, һаруул һайхан ерээдүй тээшэ үнэн сэхэ харгы зам ажалшадта заажа үгөө. «...Марксын гэгээн гэрэлтэ хараа бодол юуб гэхэдэ, хүн түрэлтэнэй түрүү ухаан бодолой табиһан асуудалнуудта тэрэ харюу үгөө» гэжэ В. И. Ленин бэшээ һэн. (Зохёол, 19-дэхи том, 3-дахи хуудаһан).

Марксизмын теоретическэ үндэһэ һуури, тэрэнэй гол һургаалынь диалектическэ материализм болоно. Карл Маркс, Фридрих Энгельс урдань байһан философско һургаалнуудые шүүмжэлхы ёһоор шэнэдхэн зохёогоод, байгаалиин, общественэй, хүн түрэлтэнэй ухаан бодолой хүгжэлтын ниитэ хуули ёһонуудые тодорхойлһон түгэс хүсэтэй һургаал бии болгоо.

Марксын урда тээ байһан экономистнууд эд бараанай сэн хүнэй ажалаар байгуулагдадаг гэжэ элирүүлһэн юм. Энэ теориие саашаданьхүгжөөжэ, Карл Маркс баяшуулай баяжаха эшэ үндэһэн хүдэлмэришэнэй ажал гэжэ тодорхойлһон байна. Хүдэлмэришэн анги общественэй бүхы баялигые байгуулдагшье һаа, мүлжэгдэжэ байһан анги гэжэ, пролетариадай тэмсэл капитализмые усадхаха гэжэ гэршэлэн харуулаа.

Пролетариат болбол коммунизмын үндэһэ һуури дээрэ хүн түрэлтэнэй общественэй шэнэдхэн хубилгажа шадаха бодото хүсэн гэжэ заахадаа, Маркс утопическа һургаалые научна теори болгоо.

Марксистска энэ теориин хүгжэлтэдэ пролетариадай ангиин тэмсэл шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн юм. Маркс, Энгельс пролетариадай ангиин тэмсэлэй дүй дүршэлые согсолжо, имагтал пролетариат капитализмые үгы хэхэ, мүлжэгшэ ангиин дарлалтаһаа бүхы хүн түрэлтэниие сүлөөлхэ, тиимэ общество байгуулха гэһэн тобшолол хээ һэн.

Научна коммунизмын теори, наукые пролетариадай ангиин тэмсэлтэй холбоһон теори ниигэжэ бии болоо һэн. Марксын өөрынь зааһанай ёһоор, хүн түрэлтэнэй сүлөөрэлгын ухаан бодол—революционно философи, наука, тэрэнэй зүрхэн—пролетариат юм.

Наукые хүдэлмэришэн ангиин сүлөөрхэ хэрэгтэ алба хэхээр зорюулаад, дэлхэйн байдалые ганса тайлбарилха бэшэ, харин хубилгаха үүргэтэй теори бии болгожо, Маркс наукые ажабайдалтай бата бэхеэр холбоо.

Марксизмые хэтэ мүнхэдөө хубилашагүй, хүгжэжэ түгэсэһэн эрдэм ухаан гэжэ хаража болохогүй. Имагтал энээгээрээ марксизм социальна бусад һургаалһаа илгардаг. Маркс өөрынгөө теориие хүсэд дүүрэһэн, ойроо хүртэшэгүй юумэн гэжэ харадаггүй һэн; ажабайдалһаа гээгдэхэ гээгүй һаа, социалистнуудай бүхы шэглэлээрнь саашадань хүгжөөхэ наукын эгээл гол шухала һургаалнуудые тэрэ зохёогоо.

Агуухэ Ленин Марксын энэ захяае түрүүлэн дүүргээ. Владимир Ильич марксистска һургаалда творческо ёһоор хандаа. Бүхы дэлхэйн хэмжээн дээрэ капитализмһаа социализмда орохо бүрин түгэс теори, социалис революциин, пролетариадай диктатурын теори болон тактика, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй, капиталис үе алад гаран социализмда орохо теори, парти болон коммунис общество байгуулха тухай һургаал зохёогоо, ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха хуули ёһо тобшолон гаргаа, шэнэ, 1917 он хүрэтэр үзэгдөөгүй гадаадын политикын үндэһэ һуури табяа.

Ажабайдалтай марксистско-ленинскэ теориин холбоо гээшэ мүнөө үеын ушар хэрэгүүдые шэнжэлхэдээ, тэрэниие творческоор хэрэглэхэ ябадал болоно. Минии һургаал ажал ябуулгын хүтэлбэри гээшэ гэжэ Маркс заадаг һэн. Марксизм хадаа творческо теори гээшэ гэжэ В. И. Ленин нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг һэн.

«Тодорхой» ажал ябуулга хэнэбди гээд, творческо марксизмын гол һургаалнуудые, жэшээлхэдэ, пролетарска революци болон пролетариадай диктатура тухай һургаалые хаяжа болохогүй. Тиигэбэл, ревизионизм, реформизм болоно. Энэ шэглэлые мүнөөнэй баруун оронуудай социал-демократическа партинууд, уласхоорондын коммунис, хүдэлмэришэнэй хүд[...] зарим этгээдү[...]

Марксизмы[...] жэлхэ гээд, тэ[...] хубилгажа бол[...] нин һануулдаг[...] лэн Марксын[...] сэхэ байнабди[...] байдалай бари[...] раадаа абангүй[...] болохогүй, ма[...] ёһонуудые хуби[...] байдалһаа таһ[...] тикын формул[...] болохогүй.

Марксын агу[...] үнэн сэхэ байх[...] дэ бодото ёһоо[...] ёһоор хандаха[...] партиин XX, XI[...] нүүдэй ш[...] КПСС-эй бүхы[...] тэрэнэй шэнэ П[...] мунис, хүдэлм[...] тинуудай түлөө[...] ковско зүблөөн[...] болон Мэдүүлгэ[...] лай, демократи[...] мын түлөө т[...] эгээл иимэ [...] ябадал болоно[...]

Коммунис, х[...] партинууд мүн[...] лын шухала бү[...] дые зохёон б[...] сизм-ленинизмы[...] лай ёһоор шии[...] дээрэхи мүнөө[...] нүүдэй хубаари[...] шэнэ дайе уша[...] найрамдал, ар[...] гүй байдалые х[...] бодото дээрэнь[...] зорилго тэдэнэ[...] табиха арга нү[...] үгөө.

Бүхы бүмбэр[...] рэ социалис[...] заатагүй илаха[...] сизм-ленинизм[...] ниие орон б[...] өөһэдынгөө түү[...] эрхэ байдалай[...] хэ.

Мүнөө үе са[...] далда болоһон[...] лалтануудые[...] сэрэгэй заатаг[...] хай, дэлхэйн р[...] тые эмхидхэх[...] лай оронуудта[...] лалдаануудые[...] хай хуушарһ[...] дабтаха гээшэ[...] лоно, марксизм[...] гэһэн шалтаг[...] урбаһан ябада[...]

Марксизм-ле[...] сэхэ манай пар[...] үзэл сурталда[...] толго хэнэ, ко[...] мэришэнэй хү[...] нэгэдэлые бэхи[...] тэрэнэй Центр[...] коммунистнуу[...] гельс— Ленинэ[...] гуримуудтань[...] сэхэ байдаг.

«Бүхы орон[...] нар, нэгэдэгты[...] Энгельсын ду[...] үе сагта онсо[...] зэдэлнэ. Энэ [...] пангин[...] дээндэ коммун[...] шэнэй уласхоо[...] лөөнэй нэгэд[...] үнэтэй! Маркс[...] бүгэдые илаг[...] хүсэн түгэс нэ[...] шадань бэхи[...] өөрынгөө уялг[...] нистнууд тоол[...]

Е. С[...]

Манай багша Маркс

Москвада, ехэ театрай урда гээ, Карл Марксын памятник бодонхой. Скульптор Кербель гайхамшаг ухаата, агуухэ Марксые тон зүбөөр харуулжа шадаһаниинь дамжаггүй. Хажууданьанха түрүүн ерээд байхадаа, би ухаандаа хэзээ үни бэшэһэн өөрынгөө шүлэгэй мүрнүүдые оруулаадхёо һэм:

Мантан толгой,
Маркс, танай һургаалда
Маша үнэншэ,
Дабшанабди урагшаа.
Тугаа бариһан гарнай
түмди боложо ургаал даа...
Амаршалыт ашанараа,
агуу манай багша!

Скульптор Кербель Марксын мантан толгойе халуун бодолоор сохилон байһан, мүнхэдөө амиды, һэргэг, ямаршье бэрхэшээлэй урда гунхажа үзэхэгүй омог революционерэй толгой гэжэ бүхы зоной ойлгохоор уралан харууланхай юм. Тиихэдэ баруун гарайнгаа нюдаргые трибуна дээрэ тоб байса табяад байхыень харахадаа, нэгэ сохисоор модо руу шэргэшэтэрнь хадааһа шаажархиһандал, тоб гэмэ мэргэн үгэеэ мэнэ һая хэлэжэрхибэ ха гэжэ этигэхэ дуран хүрэнэ...

Агуухэ Марксын урда зогсожо байхадашни, анха түрүүн «Коммунис партиин манифест» һанагдаха. Тэрэ холын, 1847 ондо, Европоор коммунизмын һүлдэ һаял бии боложо байгаа бэлэй. Тиимэһээ Маркс Энгельс хоёр: «Европоор жэгтэй нэгэ һураг дуун таража байна, тэрэ хадаа коммунизмын һураг дуун»,—гэһэн гайхамшаг үгэнүүдээр «Манифестээ» эхилээ гээшэл! Зарим хүнүүд бүри нарай нялха хэбтэхэдээ, эхынгээ дууалаһан үлгын дууе мартадаггүй, зүрхэн соогоо аялгыень хододоо нангинаар хадууража ябадаг юм гэлсэгшэ. Бидэ, бүхы дэлхэйн коммунистнар, манай сурталай үлгын дуун болохо «Манифестын» тэмсэлэй аялгые мартангүй, зүрхэн соогоо хододоо шэнхинүүлжэ ябанабди.

Хоридохи з[...]

Хэлэхэ ёһо[...]
— Коммун[...]
ябаа[...]

. Манние ни[...]

Маркс, [...]
Танай [...]
Мантан то[...]

Нико[...]

Чимит ЦЫДЕ[...]

Хүндэлэлгэ болон омогорхолой үгэ[...]

Иимэ агуу илалтатайгаар,
Иимэ үндэр габьяатайгаар,
Иимэ баатар хүсэтэйгөөр,
Иимэ халуун дүлэтэйгөөр
Эрдэм бэлигтэ хэнэйшье
Эгээ нэгэшье, ном зохёол
Сэлгеэ юртэмсын хүнүүдэй
Сэдьхэл зүрхэ хүдэлгөөгүй,
Омог залуу толгойнууд соо
Эшото бодол түрүүлээгүй,
Карл Маркс революционерэй
«Капитал» тухайда хөөрэнэб.
[...]сэгэ багша манай Ленин
[...]рэлхэг хатуу тэмсэлээ,
[...]хилжэ ябахадаа, залуудаа
Эгээ ондоо нэгэшье ном
Энэ зохёолдол гүнзэгыгөөр
Ямар зохёол уншаа хаб?
Энэ номһоо тон ондоо
Хэнэй зохёол шудалаа хаб?
Хэнэй ондоо зохёолые,
Хэтын һургаал болгоо хаб?
Карл Маркс революционерэй
«Капитал» тухайда хөөрэнэб!
Мандуулһан Улаан тугуудаа
Маша һайханаар үргөөшэд,
Габьяата манай Октябриин
Галта баррикадада байлдаашад,
Хамтын жаргалай түлөөдэ
Халуун амияа үгөөшэд
Үнэнэй үнэншэ номые
Үзэглэжэ уншадаг һэн.
Гүнзэгы сэсэн зүрхөөрөө
[...]үн удхыень ойлгодог һэм.
Карл Маркс революционерэй
«Капитал» тухайда хөөрэнэб!
Арадуудай ягаан шуһанда,
Арьяатанһаа дороор
тухашарһан,
Хас тамга[...]
Харшан Г[...]
Харын ха[...]
Рейхстагай[...]
Эгээ ондо[...]
Галзуу зү[...]
Гал худа[...]
Карл М[...]
«Капит[...]
Мүнөө ү[...]
Мүнхын [...]
Үзэг бүх[...]
Үнэн һай[...]
Эрхэ, Сү[...]
Эрэлхэг [...]
Газарай [...]
Габьяа [...]
Карл М[...]
«Капит[...]

Дайшалхы нүхэдэй уулзалга

МОСКВА, майн 3. (ТАСС). Монголой Арадай Республикын сэрэгэй делегаци Советскэ Союзда хани ёһоор айлшалжа ерэһээр хоёр долоо хоножо байна. Аха дүү оронһоо ерэһэн айлшад Ленинград, Волгоград хүрэбэ. Тэдэнэй айлшалжа ябахадань, хүн зон аха дүү ёһоор, үнэнхэ зүрхэнһөө угтаһан байна.

Делегациин гэшүүд Эхэ ороноо бусахынгаа урда тээ М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Совет армиин түбэй байшанда СССР-эй Оборонын министерствын, Москвагай сэрэгэй академинүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзаа.

МНР-эй арадай армиин хэрэгүүдые эрхилдэг министр, Монголой арадай армиин главна командалагша генерал-полковник Ж. Лхагвасурэн, МНР-һээ Советскэ Союзда байдаг элинэн сайд С. Лувсан, СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский гэгшэдые, Советскэ Союзай элдэб түрэлэй сэрэгүүдэй маршалнуудые, совет сэрэгэй бусад түлөөлэгшэдые, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ С. М. Буденный гэгшэдые сугларагшад хани халуунаар амаршалаа.

Совет армиин, далайн-сэрэгэй флодой главна политическэ управлениин начальник, армиин генерал А. А. Епишев уулзалгые нээһэн байна.

Маршал Р. Я. Малиновский Монголой арадай армида зорюулһан бэлэг—улаан тугта Белорецкэ стрелково 149-дэхи полкын Улаан тугые генерал-полковник Ж. Лхагвасурэндэ дамжуулан үгөө. Энэ Улаан туг хадаа СССР-эй, МНР-эй сэрэгшэдэй дайшалхы хани барисаанай һүлдэ тэмдэг болог лэ гээд Р. Я. Малиновский хэлэбэ.

Генерал-полковник Ж. Лхагвасурэн үнэтэ бэлэг үгэһэнэйнь түлөө Монголой арадай армиин сэрэгшэдэй зүгһөө Р. Я. Малиновский гэгшэдэ баяр хүргэбэ.

…эр манай газетын эдэбхитэдэй һа-
…радхалнууд энэ хуудаһанда толи-

ХЭБЛЭЛ—КОММУНИЗМ БАЙГУУЛГЫН ХУРСА ЗЭБСЭГ

* * *

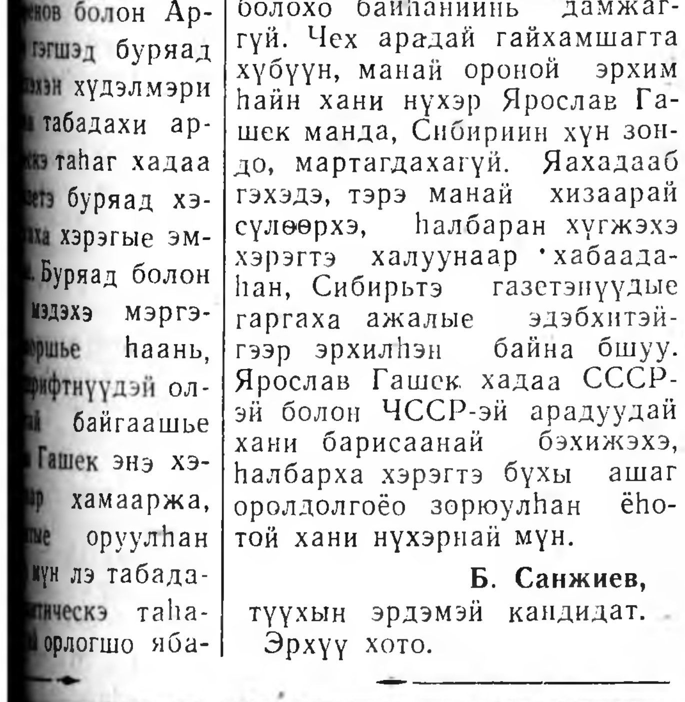
…АВ ГАШЕК—БУРЯАД …ЕТЫН РЕДАКТОР

…баатарлиг хү-
…эр сэрэгшэ
…ралта ябадал-
…ээжэ номой ав-
…ашек хадаа со-
…рхэндэ мартаг-
…лааб гэхэдэ, тэ-
…нуудта Улаан
…армиин зэргэдэ
…Волго мүрэнһөө
…хүрэтэр дабша-
…рэгые үй бута
… эдэбхитэйгээр
…анай Сибирьтэ
…тогтоохо талаар
…ал ябуулга хэ-
…хүн юм. Улаан
… алба хэхэ зуу-
…Гашек бэлигтэй
…эл суртал дэл-
…блицист байһа-
…харуулаа юм.
…ин политическэ
… болохо журна-
…үүдые гаргадаг
… редакторынь
…йно-политическэ
…лэй хүдэлмэри
…на, гэрэ бэлиг-
… байгаа. Энээ-
…адаа тэрэ үедэ
…эһэн «Чехүүдэй
…ан армиин зэр-
… байһан чех хү-
…лон сэрэгшэдтэ»,
…үүлан», «Таба-
… таһарһан са-
…нэтэ статьянууд
… соогоо Граж-
…аэ Сибирьтэ бо-
…йлэ хэрэгүүдые
…орхойлон, олон
…сотойгоор тоб-
…эдэг байһан
…новай нэрэм-
… гүрэнэй уни-
…ина библиотекэ
…Гашегай хабаа-
…тараһан нэгэ
… гэжэ газетэ ол-
… хадаа Эрхүү-
…эришэн болон
…үүдэй Советтэ
… түрүүшынхеэ
…ниин кампани-
…нхай. Энэ һо-
…зетэ ород, чех,
… буряад, латыш
… гараһан бай-
…слав Гашек вен-
… гарадаг «Ро-
…лэн дээрэ гара-
…эхэ мэтэ газетэ-
…э хинан шал-
…юм. Тэдэнэйнь
…уд Эрхүүгэй хи-
…нжэлхэ музейн
… хадагалаатай
…. Табадахи ар-
…кэ таһаг хадаа
…йна болон со-
… соёл сурта-
…мэри ябуулха
…бшэ туһаламжа
… Ярослав Гаше-
…оро ажалладаг
…аторнууд Да-
…енов болон Ар-
… гэгшэд буряад
…эхэн хүдэлмэри
…а табадахи ар-
…кэ таһаг хадаа
…зетэ буряад хэ-
…ха хэрэгые эм-
…. Буряад болон
… мэдэхэ мэргэ-
…оршье һаань,
…рифтнүүдэй ол-
…й байгаашье
… Гашек энэ хэ-
…р хамааржа,
…ые оруулһан
… мүн лэ табада-
…тическэ таһа-
…й орлогшо яба-

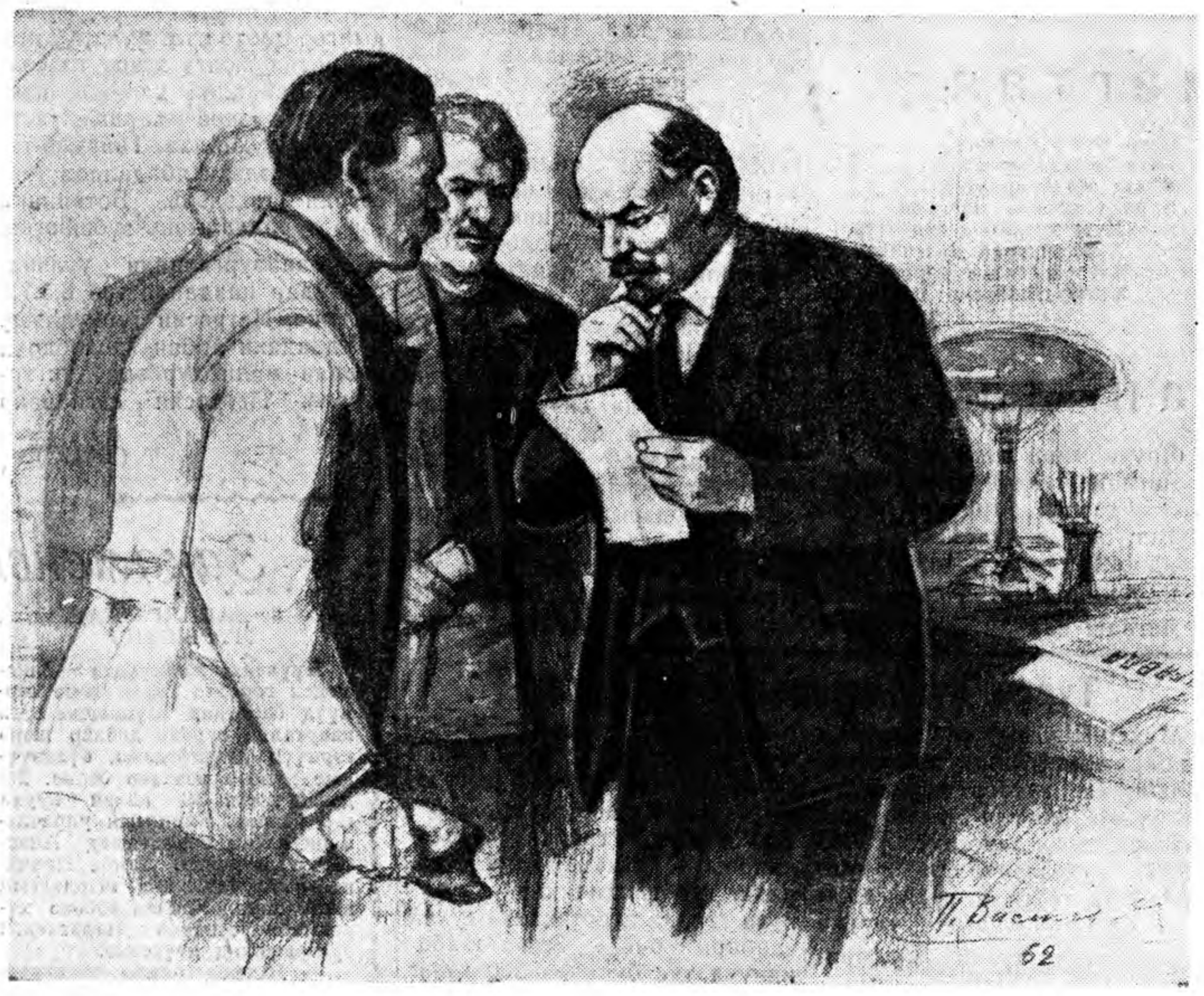
һан нүгөөдэ чех коммунист Эрнест Кольман гэгшэ ехэ оролдолго гаргаһан байна. Мүнөө нүхэр Э. Кольман ЧССР-эй Наукануудай академиин философиин институтдай директор, академик. Гашек хадаа буряад газетэ гаргадаг байһандаа ехэтэ омогорходог юм һэн гэжэ Э. Кольман һанан дурсадаг. «Үүр» гэжэ газетынгээ номер бүхэндэ ямар нэгэн статья, үгышье һаа, түрүү бэшэг толилуулдаг байһан юм. Өөрынгөө нүхэр Салат гэгшэдэ «Буряад-монгол «Үүр» гэжэ газетэ гарганамбди... Статьянуудые бэшэнэби, үгы, монголоор бэшэ, харин ородоор бэшэдэгби, тиихэдэмни саг дарыдань оршуулжархидаг мэргэжэлтэд бии юм» гэжэ нэгэ бэшэг соогоо бэшэһэн юм. «Үүр» гэжэ газетэ гаргаха хэрэгтэ арадай багша Иннокентий Тунуханов эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байгаа. Тэрэ буряад болон монгол хэлэнүүдые гүйсэд һайнаар шудаланхай хүн бэлэй. Буряад хэлэн дээрэ гарадаг «Үүр» гэжэ газетые эмхидхэхэ хэрэгтэ Ярослав Гашегай оруулһан хубита хадаа тон ехэ юм. Эрхүү хотодо байха үедөө Ярослав Гашек партийна болон политическэ ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байха юм. Тэрэ РКП(б)-гэй Эрхүүгэй губкомой Чехословацка секциин президиумэйнь гэшүүн байгаа. Тиихэ үедөө зүүн зүгэй арадуудай сүлөөрэн һэргэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг, монгол арадай ерээдүй һайхан байха гэжэ уридшалан хэлэдэг һэн. Монголой хубисхалай элитэ ехэ ажал ябуулагшад болохо Сүхэ Баатар болон Чойбалсан гэгшэдэй 1920 оной сентябрь һарада Эрхүү ерээд байха үедэ тэдэнэртэй уулзаһан, хөөрэлдэһэн юм.

1920 оной октябрь һарада Ярослав Гашек нютагаа бусаа. Тэрэнэй Сибирьтэ байхадаа эрхилһэн ажал ябуулга хадаа уран зохёолшын ажабайдалда, ажал хэрэгтэ нилээд ехэ нүлөө үзүүлһэн түүхэтэй. Тэрэ хадаг үргэн уужам Сибирь нютагта үнэнхэ зүрхэнһөө дуратай, хамаг ажал ябуулгаяа тэрэнэй һалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ зорюулдаг бэлэй. Эрхүүдэл байха үедөө «Сэмсэгэр сэрэгшэ Швейгэй ушаралта ябадалнууд» гэжэ суутай романаа һанамжалһан юм. Нютагаа бусаад хоёр жэл болоһоной удаа 1923 оной январь һара соо Ярослав Гашек наһа бараа бэлэй. Тэрэнэй ажабайдал хадаа олон үеын хүнүүдтэ үльгэр жэшээ болохо байһаниинь дамжаггүй. Чех арадай гайхамшагта хүбүүн, манай ороной эрхим һайн хани нүхэр Ярослав Гашек манда, Сибириин хүн зондо, мартагдахагүй. Яахадааб гэхэдэ, тэрэ манай хизаарай сүлөөрхэ, һалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ халуунаар хабаадаһан, Сибирьтэ газетэнүүдые гаргаха ажалые эдэбхитэйгээр эрхилһэн байна бшуу. Ярослав Гашек хадаа СССР-эй болон ЧССР-эй арадуудай хани барисаанай бэхижэхэ, һалбарха хэрэгтэ бүхы ашаг оролдолгоёо зорюулһан ёһотой хани нүхэрнай мүн.

Б. Санжиев,
түүхын эрдэмэй кандидат.
Эрхүү хото.

…ншье» манай орон дотор олон миллион хүн ун-… «Правдын» шэнэ номер уншалга.
А. МАНТАЕВАЙ фото.

«Правда» газетын редакци соо. (1917 он) Рабкорреспондентнүүд заметкэнүүдээ В. И. Лениндэ асараад харуулжа байна. (РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша П. Васильевай зураг).
ТАСС-ай фотохронико.

Партийна хүдэлмэри бүри һайнаар харуулбал, һайн бэлэй

Мүнөө партийна органууд ажахын шэнжэ баримталан шэнэлэн байгуулагданхай. Энээнтэй хамта колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай үүргэ улам дээшэлһэниинь ойлгосотой. Эдеэ хоолой зүйл элбэг дэлбэг болгохо хүдэлмэриин жолоо барижа ябаһан хүдөөгэй коммунистнуудай хэрэг ажал бүри дэлгэрэнгыгээр, бүри һониноор харуулбал, газетэнүүд ехэ туһа нэмэри хэхэ, ажалдамнайшье түлхисэ болохо байгаа.

Манай колхоз, совхозуудта үйлэдбэриин олон участогууд, фермэ, гүүртэнүүд бии гээшэ. Эдээн бүхэндэ партийна группа гээд байдаг. Эдээнэй хэрэг ажал газетын хуудаһануудта бүри үргэнөөр харуулһай гэжэ хүсэгдэхэ байна. Юуб гэхэдэ, совхозой партийна комитедэй, зарим зарим отделени, фермэнүүдэй партийна организациин хүдэлмэри тухай газетын хуудаһанда бага зэргэ бэшэгдээшье һаа, гүүртэ, отарануудай коммунистнуудай, комсомолшуудай ажал биратайгаар харуулагданагүй.

Гадна үшөө нэгэ иимэ һанамжа байна. Юрын ажалша хүнүүд — хонишод, һаалишад, гахайшад, тугалшад, малшад тухай зураглал, очерк үшөө үсөөнөөр газетэдэ гарана. Эдээн тухай очерк үшөө олоор гаргаһай гэжэ газетэнүүдтэ хүсэгдэхэ байна.

Мүнөө манай ажалшан арад бүхы хүсэ шадалаа, бэюн бодолоо, шадабари мэргэжэлээ нангин хэрэгтэ, коммунизм байгуулгада зорюулан хүдэлнэ. Энэ үедэ коммунис хүмүүжүүлгын асуудалда онсо анхарал табигдана. Энээнтэй хамта хуушан сагай үлэгдэлтэй тэмсэхэ тухай хэлэхэеэ һананаб. Энэ асуудалаар газетэдэ улам ехээр бэшэхэ, хошон хурса үгөөрөө, хурса гууриһааа раа үнгэрһэн сагай үлэгдэлтэй гам хайрагүйгөөр тэмсэел гэжэ хэблэлэй үдэртэй дашарамдуулан журналистнуудаа уряалха байнаб.

Ш. С. Гармажапов,
Хориин үйлэдбэриин управлениин Чисаанын совхозой парткомой секретарь.

Энэшье асуудал жэжэ бэшэ

Дотоодо, гадаадын элдэб һониниие хүдөө нютагуудтаа хүргэжэ байдаг «Буряад үнэн» газетэмнай уншагшадаа урмашуулан зоригжуулдаг. Илангаяа колхоз, совхозуудай ажал хүдэлмэри тухай, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, хүсэл эрмэлзэл тухай горитойгоор бэшэдэг хадаа бидэ, колхознигуудай, анхаралые ехээр татадаг гээшэ.

Гэбэшье хүдөө нютагуудай һониниие үшөөл багаар бэшэнэ гэжэ би хэлэхэ байнаб. Ажал хүдэлмэри тухай бэшэхэһээ гадна, хүнэй ажабайдалда ушардаг элдэб ушаралнууд, элдэб зүйлнүүд тухай бүри ехээр бэшэдэг болохыень хүсэнэб. Би өөрөө колхоздоо ажаллажа байхынгаа хажуугаар сүлөө сагтаа агнуурида ябаха дуратай хүм. Тиимэһээ ажал хүдэлмэри тухай һонирхохынгоо хажуугаар агнуури тухай уншахые хүсэдэгби. Жэжэ бэшэ асуудал гэжэ һанагшаб.

Манай нютагта ан гүрөөл элбэг юм. Тиихэдэ хуушанай ангуушад хойшоо гарантажа байна. Харин залуу хүнүүдые агнуурида һургаха хэрэг тон һулаар ябуулагдана. Саашадаа залуу ангуушадые олоор һургаха хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетэмнай нилээдгүй туһаламжа үзүүлхэ аргатай.

Б-М. Гармаев,
Зэдын аймагай «Красный Октябрь» колхозой гэшүүн, залуу ангуушан.

* *

Манай хүсэл иимэ

Түрэл хэлэн дээрээ һонирхожо уншадаг «Буряад үнэн» газетэеэ хэблэлэй үдэрөөр амаршалаад, хурса гууриһанайнгаа, уран хэлэнэйнгээ далайсые саашадань улам дэлихыень хүсэнэб. Бидэнэр хүдөө нютагай ажалшадай хүдэлмэри тухай бэшэжэ байхадаа, тус газетэ орон дотороо коммунизм байгуулха хэрэгтэмнай горитой ехэ туһаламжа үзүүлнэ гэжэ мэдэнэбди. Колхоз, совхозуудай эрхим түйлалтануудые, түрүүшүүлэйнь дүй дүршэлые, мүн элдэб дутагдалыень саг болзортонь элирүүлжэ байдаг хадаа олон зоной анхаралые ехээр татадаг байна.

Гэхэ зуура хүдөө ажахын гол продуктнуудые үйлэдбэрилдэг хүнүүд тухай, тэдэндэ ямар туһаламжа, ямар анхаралай табигдажа байдаг тушаа үшөөл багаар бэшэнэ: Коммунизм байгуулха хэрэгэй гол жолоо барижа ябадаг малшад, механизаторнуудай ажал хэрэг, дүй дүршэл, байра байдал, ажаһуудал тухай ехээр бэшээ һаань, ехэ туһатай байгаа. Илангаяа тэдэнииe соёл культурын, худалдаа наймаанай, медицинын талаар халуун анхаралаар хүреэлхэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Энэ дутагдал тушаа «Буряад үнэн» газетэмнай гууриһанайнгаа үзүүрые хурсадаха зэргэтэй гээшэ ха.

А. Чимитцыренов,
Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Октябрьский» совхозой директор.

Уншагшадтай улам нягта холбоотой болыт

Хэблэлэй үдэртэй дашарамдуулан газетэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые амаршалхатаяа хамта ажал хэрэгтээ амжалта түйлахыетнай хүсэжэ байнабди.

Коммунис байгуулалтын хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргэдэг хэблэл газетэнүүд үргэн олон уншагшадтаяа, арад зонтоёо холбоо барисаагаа улам бэхижүүлэг лэ гэжэ хүсэмөөр байна. Юуб гэхэдэ, олониитэ ажалшадай һанамжа дурадхалда түшэглэһэн газетэнүүд һонин, гүн гүнзэгы удхатай байдагынь ойлгосотой.

Уншагшадайнгаа ухаан бодол гэгээрүүлэн, һайн заяатай юумые магтажа, эрхим түрүү ажалшадые элидэ гарган, түрүү дүй дүршэлыень хуудаһануудтаа үргэнөөр толилжо, ажал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр эрхилэлсыт. Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ гээшэ газетэнүүдэй хүдэлмэридэ гол һуури эзэлхэ ёһотой бэзэ.

Коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта олонхи ажалшад үнэн сэхээр хүдэлжэ байдагынь мэдээтэй. Гэтэр мүн агууехэ хэрэгтэ жэжэ божо, муу, гээгдэнги юумэн дайралдадаг гээшэ. Муу һанаатан, муухай хэрэгтэниие сатирын шогоор, хурса үгөөр улам ехээр, улам хурсаар хайрадаг болоһой гэжэ «Буряад үнэн» газетэдэ хүсэгдэнэ. Мархайн аша Тархай тухай хэдэн үгэ хэлэхэеэ һананаб. Буряад орон соогууроо хурдан түргэнөөр аяншалдаг, булад хурса гууриһатай Тархай хүбүүе манай эндэхи уншагшад ехээр хүндэлдэг байна. Саашадаашье булад хурса гууриһаяа улам хурсадхажа, хуушан сагай хог үлэгдэлнүүдые, бог шоройе хамажа хаяха бэзэ гэжэ найдагдана.

Коммунис байгуулалтын нэгэ шухала участок болохо хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ Тархайн гууриһан аша ехэтэйгээр алба хэг лэ.

Хүндэтэ Тархай, бидэнэр уншагшад, таниие хаа хаанагүй хүлеэжэ, һонирхожо байдагбди. Буряад оронойнгоо бүхы газар нютагуудаар, тэрэ тоодо манай «Эрдэм» совхозоор-шье айлшалыт гэжэ урижа байнабди. Ябаһан лэ газартаа хүндэтэй айлшан болохолта.

Р. Цыренжапова,
танай уншагша.
Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой 5-дахи отделени.

Зүрхэнэй баяр хүргэнэбди

Ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлые, эрдэм ухаанай түйлалтые, шэнэ ёһоной үүсхэл эдэбхиие дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг.

Манай отделениин кукурузашадай звено управлени соогоо кукурузын үндэр баян ургаса абахын түлөө түрүүлэн тэмсэжэ эхилһэн юм. Тиихэдэ үнгэрһэн жэлдэ хоёрдохи бригадымнай Павел Жанчипович Аюшеевэй звено кукурузын талмайн гектар бүриһөө 1062 центнер ногоон набша суглуулаа. Тиин «Буряад үнэн» газетэ өөрынгөө хуудаһанда кукурузашадай тусхай булан нээһэн байна. Тэндэнь толилогдоһон бэшэг, дурадхал, заабаринууд ажалдамнай ехэ туһа хүргөө.

«Буряад үнэн» газетэ түрэл хэлэнэймнай гол ендэр байһан туладаа арад зонойнгоо дунда ехэ һонирхогдожо уншагдадаг. Өөрынгөө ехэ харюусалгатай үүргые саашадаа бүри һайнаар дүүргэжэ ябахыень хүсэнэбди.

Саянай совхозой 2-дохи отделениин коммунистнар, комсомолшууд хэблэлэй энэ һайндэртэй дашарамдуулан, «Буряад үнэн» газетэдэ зүрхэнэй баясхалан хүргэнэбди.

У. Агунов,
Саянай совхозой хоёрдохи отделениин партийна организациин секретарь.

Бэрхэ почтальон

Бэшүүрэй Шанага томо тосхон бэшэшье һаа, 68 хэһэг газетэдэ, 25 элдэб журналда захил хэнхэй. Хэблэлэй ерэһэн үдэртэнь хуруу хухадгүй уншагшадта хүргэдэг почтальон нүхэр Н. И. Гладилинагай оролдолгые тэмдэглэлтэй. Зондоо хүндэтэй энэ эхэнэр почтоор ерэһэн мүнгэ, посылка мүн лэ саг доронь айлда асаржа үгэдэг юм.

Д. Тогошиев.

Ехэ хүндэтэй үүргэтэй

МОСКВА, майн 4. (ТАСС). Совет хэблэлэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, хэблэл арад зоной аша туһада хэрэглэгдэдэг байна. Тиимэһээ манай хэблэл ехэ, хүндэтэй үүргэтэй, зорилготой болоно. Газетэ, журналнууднай оронойнгоо ажабайдалые үдэр бүхэндэ тодорхойлон бэшэдэг, хүдэлмэришэд, колхознигуудта, интеллигенциин түлеелэгшэдтэ Ленинэй агуу ехэ сурталые дамжуулан тараадаг, коммунизм байгуулха хэрэгтэ партида туһалдаг байха юм.

***

Ажабайдалые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ манай хэблэл хабаадахатайгаа хамта Эхэ оронтоёо суг саашадаа хүгжэдэг. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэйнь жэшээлбэл, 6,2 миллион хэһэгээр олон газетэ 1962 ондо хэблэгдэн гараа. Иигэжэ (колхозно газетэнүүдые тоолонсоходо) 78.3 миллион хэһэг гэхэ гү, али бүхы дэлхэйн тиражай гурбанайнь нэгэ хуби тухай болоо гээшэ. 1963 оной туршада орон доторхи бүхэсоюзна, республиканска, бусадшье газетэнүүдэй тоо баһал олошоронхой.

1962 ондо орон доторнай 4.055 журнал, агитаторай блокнодууд, үе үе болоод лэ гарадаг суглуулбари, бюллетень хэблэгдээ. Тиигэжэ 1961 онойхитой жэшээлхэдэ эдэнэй тоо улам олошоруулагдажа, 897 миллион болгогдоо бшуу. СССР-эй арадуудай 45 хэлэн дээрэ, мүн гадаадын олон хэлэн дээрэ эдэ бүгэдэ гараһан байна.

79 мянга гаран элдэб янзын ном, брошюранууд үнгэрэгшэ жэл нэгэ миллиард 200 миллион хэһэгээр гаргагдаа һэн. 1961 онойхитой сасуулжа харабал, гарадаг шэнэ номууд бүрил урдынхиһаа олон хэһэгээр хэблэгдэн гараа.

***

Манай полиграфи промышленностиин ехэ һалбари болотороо хүгжөөгдэнхэй. Элдэб янзын шэрэ хэрэглэжэ барлаха ехэ комбинадууд Калининда, Ярославльда, Саратовта һүүлэй жэлнүүдэй туршада бодхоогдоһон байна. Союзна республиканууддай полиграфическа бааза үргэдхэгдөө. Минскын, Киевэй, Алма-Атын, Тбилисиин, бусадшье городуудай номой, журналай комбинадууд ехэдхэгдэһэн байха юм. Долоон жэлэй дүүрэхэ багта Чехов городтохи орон доторoo ехэ журнальна предприяти худэлжэ эхилхэ юм.

Полиграфида автоматикын, электроникын, оптикын шэнэ шэнэ түйлалтанууд, түрүү технологи хэрэглэгдэдэг болoжо байна.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хэрэглэгдэдэг шэнгил, полиграфида синтетическэ материалнууд хэрэглэгдэдэ болоо. Шрифтнүүдые пластмассаар хэдэг болoжо байна.

„Агитаторай блокнодой" ээлжээтэ номер

КПСС-эй Буряадай обкомой идеологическа таһагуудай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 7-дохи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдан хэблэлһээ гараба.

Блокнодой энэ номерто КПСС-эй обкомой промышленна бюрогой идеологическа таһагые даагшын орлогшо нүхэр Заиграевай — «Ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын һайндэр» гэһэн түрүү бэшэг, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Продайводагай—«Арадай хиналтын Ленинскэ ёһо гурим бэелүүлэгдэнэ» гэһэн статья толилогдобо.

«Совет хүнүүдэй зол жаргалта байдалда зорюулан» гэжэ РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Верховно Советүүдэй сессинүүдэй материалнуудһаа «Хөөрэлдөө хэхэдээ хэрэглэ» гэһэн тоо баримтанууд, мүн Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Заганский» колхозой тарилгадаа хэр зэргээр бэлэдхэһэн тухайнь, партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй комиссиин шалгалта хэжэ дүүргэһэн тушаа, мүн бусад материалнууд энэ номерто оруулагдаһан байна.

Буряад ороноймнай хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй 1-дэхи съездын болоһоор 40 жэлэйнь ой мүнөөдэр гүйсэбэ. Хүдэлмэришэн болон хүдөө бэшэгшэдэй хүдэлөөе хүгжөөлгэдэ аяар тэрэ сагһаа хойшо мүнөө хүрэтэр эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ябаһан манай уншагшад болон бэшэгшэдтэ амар мэндэ!

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1963 оной майн 5.

Дуунай конкурсдо

Ш. НИМБУЕВ

Багша Ленинэй абаралаар

Харанхы бүрүүл манан соо
Харгы замгүй ябаһан аад,
Багша Ленинэй абаралаар
Бата замдаа гараалди,
Бата замдаа гараалди
Багша Ленинэй абаралаар,
абаралаар!

Хүшэр, даашагүй
дарлалтын
Хүшүү гэнжы таһалаад,
Багша Ленинэй үргэмжөөр
Баггүй түргөөр хүгжөөлди,
Баггүй түргөөр хүгжөөлди
Багша Ленинэй үргэмжөөр,
үргэмжөөр!

Дабшаеы шамдуу, урагшаа,
Дабаа хараад, тогтонгүй,
Багша Ленинэй харгыгаар
Бата дардам харгыгаар
Бата дардам харгыгаар
Багша Ленинэй харгыгаар,
харгыгаар!

Буряад ороноо магтая

Номин сэгээн Байгалтай,
Ногоон нэмжээ тайгатай,
Бултандамнай хайратай
Буряад ороноо магтажа,
Хүбшэ тайгын зэдэлтэр,
Хүхэ нуурай долгилтор,
Хүгшэн эжын уяртар
Хүхюу, һайхаар дуулаеы,
дуулаеы-ы!

Үндэр Саяан уулатай,
Үргэн баян талатай,
Бултандамнай хайратай
Буряад ороноо магтажа,
Хүбшэ тайгын зэдэлтэр,
Хүхэ нуурай долгилтор,
Хүгшэн эжын уяртар
Хүхюу, һайхаар дуулаеы,
дуулаеы-ы!

Баяр золоо олонхой,
Бата замдаа оронхой,
Һулта эбтэй арадтай
Буряад ороноо магтажа,
Хүбшэ тайгын зэдэлтэр,
Хүхэ нуурай долгилтор,
Хүгшэн эжын уяртар
Хүхюу, һайхаар дуулаеы,
дуулаеы-ы!

Яруунамнай һайхан даа

Хүхын дууһаа зэдэлэнхэй,
Һүхын дууһаа дорьбонхой
Хүбшэ тайгаар хүхэрэнхэй —
Яруунамнай энэл даа,
Яагааш һайхан нютаг б даа!
Амтаар дорюун загаһатай,
Ангир, галуу, нугаһатай

Арбаад нуураар яларанхай—
Яруунамнай энэл даа,
Яагааш һайхан нютаг б даа!
Адуу малаа бэлшээнхэй,
Арбай таряа хиисхэнхэй
Арбин талаар нэмжынхэй—

Яруунамнай энэл даа,
Яагааш һайхан нютаг б даа!
Золоо гартаа баринхай,
Зугаа наадаа дэлгэнхэй
Зондоо магтаал татанхай—
Яруунамнай энэл даа,
Яагааш һайхан нютаг б даа!

Аргагүй жэгтэй юм байна даа...

Айлшалаад ошоһон Сэсэгмаада
Абташоод байнал даа зүрхэмни,
Арбаадхан үгэл хэлсэһэн аад,
Аргагүй жэгтэй юм гээшэб?!
Конверт саарһан байнал гээд,
Хойноһоонь бэшэг шэдэлхэм
даа.

Танилсаад тараһан Сэсэгмаада
Татагдаад байнал даа зүрхэмни,
Табаадхан үгэл хэлсэһэн аад,
Таашагүй жэгтэй юм гээшэб?!
Конверт саарһан байнал гээд,
Хойноһоонь бэшэг шэдэлхэм
даа.

Байралаад мордоһон
Сэсэгмаада
Баригдаад байнал даа
зүрхэмни.

Баряад лэ гарынь үлэһэн аад,
Баһашьел жэгтэй юм гээшэб?!
Конверт саарһан байнал гээд,
Хойноһоонь бэшэг шэдэлхэм
даа.

Шатараар дэлхэйн чемпион болохын түлөө

Петросян түрүүлһээр

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй ээлжээтэ уулзалгын арбан зургаадахи наадан майн нэгэнэй үдэр үнгэргэгдөө. Нааданай эхин арбадахи партиин маягтайгаар захалһаншье һаа, Петросян арба нэгэдэхи ябадалаа шэнэ аргаар хэжэ, наадан һонирхолтойгоор үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Хэдэ хэдэн ябадалнуудай хэгдээд байхада, сагаанаар наадаһан Ботвинник яһала һайн байдалтай болоо. Теэд дэлхэйн чемпион наадаяа үргэлжэлүүлхэдээ тиимэшье һайн ябадал хээгүй. Энээнэй удаа Петросян бэрсээ андалдажа, өөрынгөө талые һайжаруулна. Тиигэжэ наадан дүшэн нэгэдэхи ябадалдаа хойшолуулагдажа, майн хоёрой үдэр үргэлжэлүүлэгдээ.

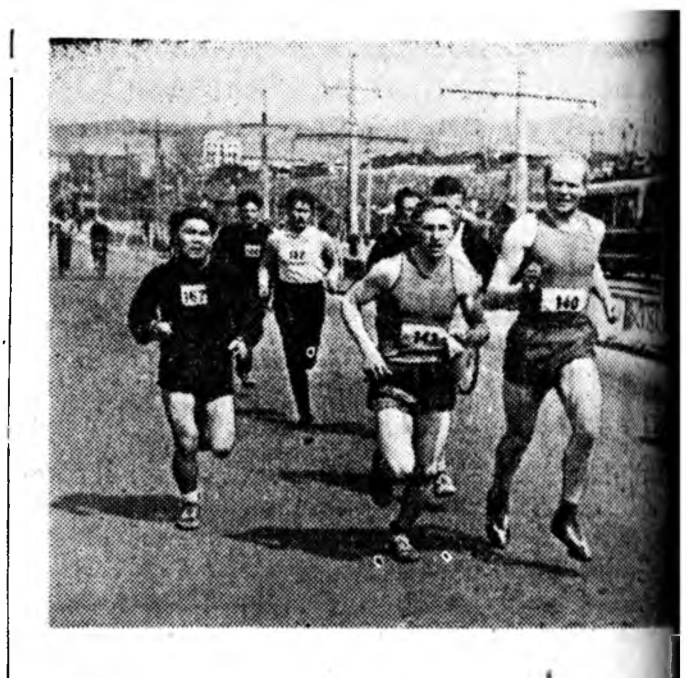
Хойто үдэрынь нааданай үргэлжэлүүлэгдэхэдэ арбан дүрбэн ябадал хэгдэжэ, хоёр талаһаа шанга тулалдаан болоһон байгаа. Ушарынь хэлэхэдэ, Ботвинник шиидхэгдээгүй ябадал бэшэжэрхёо. Энээнэй удаа дэлхэйн чемпион тэнсэхэл арга бэдэрхэ баатай болоһон. Эдэ бүгэдэеэ гэртээ хаража, тобшолжо ерэһэндэнь, ехэ туһа нэмэри боложо үгөө.

Ботвинник дүшэн табадахидаа һайн ябадал хэжэ, нүгөөдынгөө добтолгые һуларуулна. Петросян хюлгэ дээрэ тохёолдоһон байдалаа хаража, шэнжэжэ үзэхэдөө ямаршье аша үрэгүйе тухайлаа. Тиигэжэ табин дүрбэдэхи ябадалдаа тэнсээбди гэхэдэнь, Ботвинник тэрэ дурадхалыень зүбшөөгөө.

Арбан зургаадахи уулзалгын удаа нааданай тоо 8,5:7,5 боложо, Петросян түрүүлһээр.

Удаадахи арбан долоодохи наадан майн дүрбэндэ үнгэргэгдөө. Петросян сагаанаар наадаа.

(ТАСС).

Майн хоёрой үдэр манай горододой олон тоото ажалшад иимэ нэгэ һонирхолтой урилдаанай гэршэнэр болоһон байна. Буряадай республикын 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, 20 модоной зайда урилдаан болоо. Соведүүдэй байшангай талмайһаа Бэшүүрэй аймаг ошодог харгы хоёрой хоо-
рондо урил...
Урилдаанда Ул...
13 спортсмен ...
дагшад Лен...
Бабушкинай ...
үнгэрөөд Бэшү...
хэдөө, 10 модо ...
над. Урилдаана...
зайда Григ...
(«Труд») түрү...
һоһоонь Петр ...
рай институт) ...
ба. Тэрэ нүхэ...
ридаа удаанш...
тий Думнов (...
дэй түлөөлэгша...
урилдаанай зай...
45 секунда соо...

Григорий Ко...
урилдаанай эр...
20 модо зайе ...
секунда соо га...
һуурида Родион...
лай резерв») г...
минута 45 секу...

Республикын ...
зорюулагдаһан ...
нирхолтойгоор ...
лэгшэдтэ тусха...
тэ шан барюул...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ...
шад.

Л. Х...

Түрүү дүй дүршэлэй һургуули

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управленидэ байгуулагдаһан олониитын хүсөөр эрхилэгдэхэ хүдөө ажахын эрдэм ухаа шэнжэлэлгын институт 1963 ондо управлениингээ эрхэ байдалда таараха хүдөө ажахын ургамалнуудые тариха агротехникэ тухай заабаринуудые түрүүшынгээ конференци дээрэ хаража үзэбэ.

Мүнөө тэдэ заабаринуудынь һайшаагдаад, олоор хэблэгдэн гаргагдаха гэжэ байна. Жэшээнь, институдай нэгэдэхи заабари дотор горох, бобы, шэнниисэ тариха, хоёрдохидонь — саахарай свёкло тариха, гурбадахидань — кукуруза тариха агротехникэ тухай заабари бии. Эдэ заабаринууд тус бүридөө 200 хэһэг тиражтайгаар хэблэгдэжэ тараагдахань.

Б. Жамбалов.

Холын хойто Баунтда

Замай тэмдэглэл

Урихан шарай, дулаахан зүһэ харуулһан хабарай шэнжэ тэмдэг хараа байса үзэгдэжэ, уринай амин унана. Халуугаар шагааһан наранай элшэ хурсада хурсадаһаар үлгэн дайдын эльгэн дээгүүр хүльбэрэн, гэрэл туяагаа бүри хүсэтэйгөөр. сасана. Бүтүү эшээндээ бүхэ нойроор унтаһан ан гүрөөлшье үе мүсынгөө шалаа гарган тэниинэ. Тала дайда, хада уулаар хэбтэһэн һаргама сагаан саһан һархяагтан хайлажа, гол горходой хани болон шолшогоносо урдана. Бургааһа шугы буурсагтан гүлгэлөө. Уран дуута шубуудай уянгата жэмбүүр абяан шэхэнэй шэмэг, сэжэгын баяр түрүүлнэ. Иигэжэ хабарнай ерэбэл даа....

Колхоз, совхозуудай баян тала, таряалангай газар дээгүүр трактор, машинын хүнхинөөн замханагүй. Энэ үедэ байгаалиин баялигые шэнжэлэгшэ геологуудшье гүн тайгын оёороор зүргэ гарган, ерээдүйн ехэ харгы нээгшэ аа гү?

Уларилай дулаархалаар республикымнай геологуудай олон тоото отрядууд холын замда мордон, түмэн жэлнүүдтэ олдоогүй хэбтэһэн ашагта малтамалнуудай абдар уудалан, бэдэрэлгэнүүдээ үргэлжэлүүлнэ. Тиигэжэ орьёл үндэрэй орой дамжан дүүлинэ. Ой тайгын бүртаг шэрэнги соогуур шурган, түргэн урадхалта гол горходые гаталан, аян холые дабана.

Геологуудай нэгэ бүлэгтэй хамта Баунт нютаг ошолсоһон тухайгаа хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

Үдын һүүлдэ һэн. Үргэн Яруунa ошоһон дардам харгы һүниин тэн багаар дууһажа, асатаһан харгын бэлшэр үзэгдэбэ...

ИИСЭНГЭ — ВИТИМ

Хабарай нэгэ һүниие хээрэ үнгэргэһэн аяншад амтатайхан сайгаа ууһанай һүүлээр «Иисэнгэ—Витим» гэһэн геологуудай зүргөөр урагшаа татүүлбэбди. Харгы гээшэнь яаха аргагүй муу. Машинамнай ондого сондого орон, заахан газ дээрэ аалиханаар урагшаа һолжорно... Иисэнгын совхозой таряанай һүүлшын талмайһаа үнгэрһөөр харгымнай бүришье муудажа, маанадай дунда шог зугаа элбэгжэнэ... «Далайн ехээр долгилходо хүн зободог гэгшэ. Би һаа зобохогүй һэм. Юуб гэхэдэ, иимэ дэншээ огшоргон харгымнай далайн хүсэтэ долгинһоо һураггүй доро ха юм» гэжэ нэгэ геологнай шог зугаа дэлгэнэ.

Хүндэ хүшэр харгыгаа түргөөр үнгэргэхын тула элдэбын хөөрөө хоорондоо дэлгэ дэлгэһээр гушаад километр шахуу гаталһанай удаа, одоошье, үни хүлеэгдэһэн түргэн урасхалта Витим голоо харабабди...

...Мүльһэн зузаан даа. гарахал хабди гэлдэн, булта машинаһаа буужа ябагалбабди. Шофернайшье айнги, кабиныгаа үүдэ сэлеэд, машиныгаа бии үгы шадалаар гүйлгэн, нүгөө эрьедэ гарашаба. Саада эрьедэ гарахадамнай Баунтын сэлгеэ уужам тала дайда эхилжэ, уһанай эрьедэ ойн харуулшанай гэр харагдаба.

— Володя, мэндэ, ехэ газараарнай ямар һонин болоноб? Хайша гарахатнайб?—гэжэ гэрэй эзэн манай жолоошые мэндэшэлхэ зуураа, олон табые асууна.

— Манайшье ажал мэдээжэ ааб даа. Тала дайдаяа шэнжэлхэ сагнай ерэжэ, бидэшни үшөө саашалха зорилготойбди. Харгымнай ямар хаб,— гэлдэн бидэнэр ээлжээ ээлжээгээр хөөрэлдэжэ, эдеэ хоол бариһанай удаа, ута харгыгаа үргэлжэлүүлбэбди...

ҺАЙН ХҮН ҺАНААГААР...

Эндэһээ саашаа хада хабсагайн үбэрөөр ябахада, баһал мүнөөхи харгы... Хада газар аад, болдог, нуур соорэмтэй. Һонин гээшэнь! Витим голой эрье зубшан аалихачаар саашала саашалһаар нэгэ фермэ хүрэжэ ерэгдэбэ. Малынь харахада зааханууд, баһал өөрын лэ онсо илгаатай нютаг байба.

— Хужараар баян манай нютагта мал — үхэр адуулхада хүндэ болодог. Энээнһээ боложо, эдэнэрнай өөдөө боложо үгэдэггүй. Тугал гэһээшни, хашараг, гунжанай наһатай малнууд байха. Эндэмнай ганцал адуун һүрэг лэ һайнаар үдэдэг, таргалдагшье,—гэжэ нэгэ малшан маанадта хөөрэбэ.

Үнэхөөрөөшье сэбдэг хүйтэн, сэбэр һайхан уһатай Витим голой эрьеэр ойроо хүртөөгүй үргэн тала дайда нэмжыжэ, хабарай һэбшээндэ хагдаяа миралзуулан, гоё һайханаар зэрэлгээ татана...

Республикын ажахынуудай адуун һүрэгэй совхоз эндэл эмхидхээ һаань, хэды һайн, хямда сэнтэй адуунай арьбанта абтаха байгаа гээшэб?! Энэ асуудал һаядаал шиидхэгдэхэ аабза гэжэ бидэнэр һананабди.

...Харгы харгы. Яагаашье хүшэр хүндэ гээшэб даа. Ябаһан лэ газарта яама ялхи, тэбэрижэ хүрэшэгүй харгы хааһан шэнэһэн. Эдэ бүгэдые арай шамай гаталжа ябатараа, гэнтэ доромнай юумэн бамбагад гээд, машинамнай зогсошобо. Харан гэһээ: хүнэй бүһэлүүртэ хүрэмэ сэбдэг хүйтэн шабар руу машинамнай сүмэрэн орошоод байгаа бэлэй. Дары туһаламжа үзүүлхэ гээд хюрөө, һүхэеэ абажа, үдэшэ орой болотор машиныгаа хажууда модо шулуу обоо собоо асаржа хаябабди. Түүдэгэй хажууда хоноһон бидэнэр үглөөгүүр эртэ машинаяа абархаар хамаг хүсэеэ элсүүлжэ оробобди. Хахад үдэр болотор носолдоод, миин шортоо даа, мүнөөхи шабарни һороод лэ табиха юм бэшэл! Яашье ядахадаа, хаанаһаа машина ололтой гээшэб гэһэн һанал бодол бултанаймнай досоо түрэнэ... Үдэшэ болотор үшөө хэды дахин носолдоод, ямаршье аша үрэгүй, булта эсэшоод, түүдэгээ тойрожо, геологууд тээшээ ошохо хүнөө һунгабабди...

...Гэнтэ аяар холо зүүн урда зүг тээмнай һүниин харанхыда машинын гал хэбэртэй бүрүүлхэн гэрэл хэдэн минутын туршада яларааd үгы болошобо. «Урдаһаамнай ямар машина ерэбэ гээшэб» гэжэ хүхилдэн, түүдэгээ тээ ехээр носоожо, эдеэгээ бэлэдхэжэ оробобди. Хоёр часһаа үлүү сагай үнгэрөөд байхада машинын шэнгэхэн абяан дүтэхэнэ дуулдашаба... Маанадай досоо хэды ехэ баяр түрөө гээшэб! Буряад арадай хэлсэдэгэй ёһоор, «һайн хүн һанаагаар», тэрэ машинамнай маанадай хажууда дүтэлөөд байшаба. Бидэнэршье хүхилдэһэндөө булта гүйлдэн ошожо, танигдаагүй шофероо тэбэрихэ таалахаһаа нааша болоо һэмди. Харин манай шофер хуушанай танил нүхэрөө харахадаа. «Володя» гэжэ дуугаран сасуугаа, баярлаһандаа бархиршоо бэлэй... Эрэгшэ шофернай тэрэ манай харгы дээрэ дайралдаһан малай фермын хүдэлмэришэдтэ эдихэ, ууха юумэ абаашажа ябаһан байгаа бшуу...

Үглөөдэрынь һанаа амар, булта хүхюун сэнгэлигшье һаа, баһал яагаад лэ бэеэ зобоонгүй машинаяа уһанһаа гаргахые оролдоо бэлэйбди. Үдэ багта гоёхон кран модоор түхеэрэжэ, машиныгаа сээжэ талые үргөө һэмди. Тиигэ тиигэһээр, машинаяа одоошье дээрэ үргэжэ шабарһаань ходоро татуулан абаа бэлэйбди...

ШЭНЭ ТОСХОН — ГЕОЛОГУУДАЙ ГУЛАМТА

Холын аян замда ябахадаа хэдышье эсэбэ сусабашье, урагшаал тэгүүлхые оролдон, үглөөгүүр эртэшэлэн «урагшагүй хонолгоһоо» саашалбабди. ...Үдэһөө үнгэрөөд байхада, дардам харгыда орожо, машинаяа шадал мэдүүлэн шэнхинүүлэгдээ һэн. Арбаад километр ябагдаад байхада хэдэн арбаад шэнэ гэрнүүд маанадые угтаа бэлэй.

— Миниитнай нютагта үнгэрэгшэ жэлдэ энэ соорхойдо гушаад майхан татаатай байгша бэлэй. Харин мүнөө гушаад шэнэ гэр, клуб, столово баригдаад байна гээшэл,— гэжэ шофернай хүхюунээр хөөрэнэ.

Нээрээншье, холын хойто зүгэй Баунт нютагта шэнээр түхеэрэгдэһэн геологуудай тосхон он жэлэй үнгэрхэ тума шэнжэ шарайгаа хубилгажа, танигдахаар бэшэ болонхой.

Урдань алтанай нютаг гэжэ суурхаһан Баунтын тала дайда байгаалиин ехэ баян хэбтэшэнүүдтэй гэжэ геологууд тодоруулһан байгаа. Шэнэ тосхоной дэргэдэ нефелинэй ехэ хэбтэшэ олдонхой бшуу. Энээниие эгээн түрүүлэн, Эрхүүһээ ерэһэн геолог Конев гэжэ аяншалагша олоһон. Нефелин гээшэмнай алюминиин түүхэй эд болоно. Түүхэтэ долоон жэлэй дүүрэтэр энэ хэбтэшэ нэмэл аргаар абтажа, Эрхүүгэй алюминиин комбинадта эльгээгдэхэ түсэбтэй. Абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула эндэхи хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байнхай. Эдэнэй дундаһаа шадамар бэрхэ ажалаараа суурхадаг техникүүд Зуев, Пигарев, Иванов, Чаузов гэгшэдэй нэрые дурдамаар...

ТАНИГДААГҮЙ ХҮН

...Геологуудай заахан отряд Баунтын тайгада олдоһон нефелинэй хэбтэшэ шэнжэлхэ талаар яһала ехэ хүдэлмэри ябуулһан байгаа. Түрүүшын һарануудта ойн соорхойдо майхан татажа түбхинэһэн эдэнэрэй бүхэли үбэлдөө хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ болоходонь, гэр байра хэрэгтэй болоһон. Эдэ бүгэдые ойлгожо байһан Буряадай геологическа управлени яашье һаань, харгы туршажа үзэхыень дүршэлтэй шоферые эльгээхэ гэлсэһэн байгаа хаш. Баунт руу эльгээгдэхээр дүршэлтэй шоферуудаа хургаа даран тооложо үзэхэдэнь, бултадаа хээрэ гарашанхай, город соо үлэһэн шофернуудһаа хэниинь эльгээхэеэ ойлгожо ядахадаа шоферуудаа суглуулжа, танигдаагүй холын аян замда гараха зүрхэтэйшүүлые һурагшалба. Арбаад шоферуудай дундаһаа «Намайе эльгээгыт. Баунт нютаг үзөөгүй хүм» гэжэ тэдэнэй нэгэн хэлэбэ.

— Зүб шиидэбэ гээбши? Харгы муу. Яруунаһаа Романовка хүрэтэр яһала гэмгүй һайн харгытай. Тэндэһээ хойшоо Джилиндын адаг хүрэтэр—жараад модоной туршада уһа намаг... Зунай үедэ ашаатай машиныи ябахаһаа байтагай, тэндэхи ан гүрөөл арай шамай зүргөөрөөл гарадаг юм.

— Геологуудай сэхэ ошоһон зүргэ бии гэлсээд юу дуугаралсаа һэмтэ. Тэрэ зүргөөрнь зүдхүүлхэдэ яаха юм.

— Тэрэ зүргөөр машинаяа ябуула гэжэ бидэнэр хэлэхэгүй байнабди. Романовка ошоһон нэгэл харгытайбди. Теэд...(?!).

— Юушье гээ һаатнай, ошохол гээ хадаа машинаяа аян замдань түхеэрхэмни,—гээд Владимир Тучин холын замда юу хээгээ бэлэдхэхээр гаража ошоо һэн.

...Шэб шэнэхэн «ЗИЛ-150» маркын машинаар Иисэнгэ хүрэгдэжэ ерэбэ. Шофер Тучин городто байхадаа энэ тосхондо геологуудай буудаг айл бии гэжэ дуулаһан байгаа. Тосхоной баруун захада машинаяа зогсоон, урдаһаа ерэжэ ябаһан нэгэ үбгэжөөлһөө «Эндэтнай, хаана геологууд буудаг бэ?» гэжэ һураадхиба.

— Тэрүү тэрэ, ногоон сонхотой айлайхи. Теэд эзэниинь үгы. Үбһэндэ гаранхай,—гэжэ үбгэжөөл хэлээд, саашаа ябашаба.

— Аба аба. Байгыт, би тантай хөөрэлдэхэ һанаатайб. Эндэһээ Баунт хүрэтэр сэхэ гараһан харгы мэдэхэ гүт?

— Мэдэхэншье мэдэхэб. Теэд мүнөө тэрээн руу өшолгонишни шортоо бэшэ гү, залуу нүхэр?

— Хари ямар бэ?! Романовкаһаа Джилиндэ хүрэтэр баһал тиимэ харгыл. Хадын захаар бараг байха бэшэ аал?! —гээд Володя өөрынгөө һанаа заһана.

...Хахад үдэр багта шабар шабха болошоһон танигдаагүй нэгэ машина Джилиндэ тосхоной магазинай үүдэндэ туласа гүйлгэжэ ерээд, шоферынь магазинда орошобо. Зунай үедэ нютагтаа иимэ машинын ерэхэдэ тэндэхи хүн зон «хаанаһаа, хэн ерэбэ. Хайшан гээд хүшэр хүндэ харгы дабаа гээшэб?!» гэхысэ гайхалдан, булта машиные хаража һонирхоо бэлэй.

— Ехэ газарһаа яагаад хүрэжэ ерэбэ гээшэбта? Манай иишэ зунай үедэ нэгэшье машина ерэжэ шадаггүй аад, гайхалсажа байнабди?— гэжэ тэндэхи шофер айлшандаа хандана.

— Бү мэдээ. Би өөрөөшье ойлгоногүйб. Манай эндэхи геологуудта машина хэрэгтэй болоходонь, би ошохом гэжэ зүдхөөд, тэдэнэйнгээ зүргэ харгыгаар гаража ерэбэб,— гээд Владимир Тучин тэдэнэрэйнгээ асуудалда харюусана.

Владимир Тучин түрүүшынхеэ Баунт руу зунай үедэ намаг, сөөрэмүүдэй дундуур гаталжа ерэһэн, нээрээшье һонирхолтой, танигдаагүй хүн иишэ ерэжэ, ёһотойл баатаршалга гаргаһан домогтой. Эдэ бүгэдыень тэрэ манай машина абалсаһан «Путь к коммунизму» колхозой шофер Владимир Бурдуковский хөөрэжэ үгөө бэлэй...

Бишни ябааб лаяма тала руу,
Баталсам ошоош тагнуулда
тайга руу
Шанха дээрэһээм шаранал
наран,
Шамайем угтанал тайгын
нарһал...

гээд геологууд өөһэдынгөө марш соо дэмы дууладаггүй байха.

...Хэдэхэн жэлэй үнгэрөөд байхада эдэнэрэй олоһон ашагта малтамалнууд машинануудта ашаалагдажа, үндэгэ мухарюулма арюун харгыгаар тооһо гэзэгэтүүлэн, коммунизмын агууехэ барилгануудта эльгээгдэхэнь дамжаггүй.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Закаменск городто

БАРИЛГАШАД МҮРЫСЭНЭ

Һүүлэй жэлнүүдтэ Закаменск городто хэдэн томо гэрнүүд баригдаа. Мүнөөшье нэгэ кварталда гурбан дабхар шэнэ гэрнүүд дүүргэгдэжэ, бүлэнүүдые хүлеэн абахаар болоо. Тэдэнэй нэгэн 36 айлай һууха гэр болоно. Барилгын управлениин эрхим барилгашад Александр Загребин, Дамба Ринчиновэй бригадынхид шэрдэлгын ажал хэнэ. Уралан гоёохо хүдэлмэри Андрей Каратаевай бригадынхид дүүргэнэ.

— Шифер, олифа, модошодто хэрэгтэй зүйл хүсэд хүрэхөөр асарагданхай. Бүхы хэрэг барилгашадһаа дулдыдаха. Барилгашад зорһондоо хүрэхэнь лабтай,— тэжэ барилгашадай мастер В. Ловцов мэдүүлнэ.

Барилгашад бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Шэрдэгшэд Ф. Чепизубова, Л. Москвитина, М. Танина, штукатуршад В. Кузьмина, А. Высоцкая, А. Банзаракшеева, модошо дархад Н. Климов, М. Сафонов, В. Белоногов болон бусад илангаяа ханамжатай бэрхээр ажаллана.

МЕБЕЛЬ БҮТЭЭГШЭДЭЙ АМЖАЛТА

Модо бэлэдхэлэй управлениин мебель бүтээдэг цехэй ажалшад Майн Нэгэнэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсанхай. Энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэб 138,8 процент дүүргээд, апрель һарынгаа түсэб 17 хоног соо дүүргээ. Тус цехэй ажалшад соо модошо дархан Сергей Лубсанович Батуев эгээл эрхим дүн харуулна. Дүй дүршэл ехэтэй модошо дархан Сергей Лубсанович шифоньер, буфет гэхэ мэтэ мебель бүтээдэг. Энэ дарханай гараар хэгдэһэн мебель үндэрөөр сэгнэгдэдэг юм. Сергей Батуев мүн эдэбхитэй агитатор.

ҮБЭЛ ЗУНГҮЙ ОГОРОДОЙ ЭДЕЭН

Зэдын комбинадай хамһабариин ажахын хүдэлмэришэд нүүрһэшэдые түхэреэн жэл соо огородой эдеэгээр хангадаг юм. Мария Федосеевагай хүтэлбэрилдэг овощ ургуулдаг бригадынхид эртэ намарһаа мүнөө болотор помидор, үгэрсэ, ногоон мангир ехээр тарижа, город болон поселогуудай столовонуудта ехээр оруулдаг байна.

Мүн Земфира Штемперэй звеногойхид парнигуудые үнн бэлдээд, олон янзын огородой эдеэнүүдэй рассада ургуулжа байна. Тэдэнэр хорин гектар талмай дээрэ овощ тарихаар хараална.

ҮНЭТЭ МЕТАЛЛ — ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Зэдын комбинадай горнягууд жэлэй түрүүшын квартал болон апрель һарада амжалтатай хүдэлжэ гараа. Үнэтэ вольфрам, молибденэй концентрат гаргалгаар кварталай түсэб 104,6 процент дүүргэгдэжэ, нэгэ хүдэлмэришэнэй ажалай бүтээсэ 104,3 процент болоо. Илангаяа Первомайска уурхайн (начальник А. Балдаев) горнягууд эрхим дүн харуулна.

Ш. БАКШЕЕВ.

Саг үү...

Улаан-Үдын ...
рини мэдээсэһэ...
дэр республи...
зэргэ үүлэтэй ...
гуудта шииг ...
руун хойто ...
һалхнлха. Улаа...
лөөгүүр 0—2 гр...
төө 14—16 гр...
хоор багсаагдан...
Майн 6-7-ной ...
публика дотор ...
шииг нойтон ...
хойто зүгһөө ...
ха.

ХИЛЫН СААНАҺ...

Марксизм-ленинизмын туг до...

СОФИ, майн 3. (ТАСС). Өөрынгөө үе сагай бүхы социальна асуудалнуудта Карл Маркс харюу үгөө, соёл сурталай талаар асари ехэ революци хээ, үнгэрһэн сагай нюусануудые элишэлэн тодорхойлоо, ерээдүй сагай хүгжэлтые уридшалан хаража хэлээ гээд «Работническо дело» газетэ Карл Марксын түрэһөөр 145 жэл гүйсэһэнэй ойдо зорюулһан бэшэг соогоо тэмдэглэбэ.

Марксизм болбол ёһотой научна, бодото байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн тодорхойлдог, хододоо хүгжэжэ байдаг теори болоно. Маркс—Энгельсын агуу ехэ сурталые В. И. Ленин хамгаалһан, тэрэниие саашадань хүгжөөһэн юм. Марксизмын туг доро агууехэ Октябриин социалис революци илаһан байна гэжэ газетэ саашань үргэлжэлүүлнэ.

Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ехэ амжалтанууд марксизмын ёһотойл үнэн зүб сурталай байһаниие тодорхойлон гэршэлнэ гээд «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

КПСС-эй XX, XXII съезд дээрэ мүнөөнэй үе сагай уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй үндэһэн шухала асуудалнууд марксизм-ленинизмын сурталай ёһоор тодорхойлогдонхой. Иигэжэ Советскэ Союзай Коммунис парти уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ түрүү үүргэтэй байһанаа батадхаа гээд тэрэ бэшэг соонь заагдана.

БУХАРЕСТ, майн 3. (ТАСС). Маркс—Энгельс—Ленинэй Бухарестдэхи музейн тон хомор экспонадуудай дунда румын хэлэн дээрэ гараһан «Коммунистическэ манифестын» фото-буулгабари хаража болохо. Энэ номынь Яссада 1892 ондо хэблэгдэн гараһан түүхэтэй.

«Контемпорануд» гэдэг научна, литературна журнал анха түрүүн 1881 ондо Марксын зохёолнуудһаа румын хэлэн дээрэ оршуулан гаргажа эхилһэн юм гэжэ музейн директор нүхэр Гросу ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ.

Пролетариадай вождь Карл Марксын научна зохёолнуудта Румыниин тэрэ үеын түрүү үзэл бодолтой хүнүүд яахадаа ехэ анхарал табидаг байгааб гэхэдэ, зохёолнууд соонь, тодорхойлбол, «Капитал» соонь Румыниин княжествануудай байдал, таряашадай тэмсэл тодорхойлон бэшэгдэһэн юм.

Румын хэлэн дээрэ оршуулагдаһан Карл Марксын зохёолнууд Румынида арадай засагай тогтоогдоһоной һүүлээр лэ олоор хэблэгдэжэ, үргэнөөр шудалагдажа эхилээ бэлэй гэжэ музейн директор нүхэр Гросу хэлэбэ.

Карл Марксын түрэһөөр 145 жэлэй ойе Румыниин ажалшад үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Предприятинуудта, үйлсэ, хүдөөгэй хамтын ажахынуудта Карл Марксын нэрэ үгтэнхэй. Бухарестдэ урдань байһан Маркс — Энгельс — Ленинэй музей мүнөө үргэдхэгдэжэ байнхай.

БЕРЛИН, майн 3. (ТАСС). Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхэдэхи гайхамшагта үдэр болохо майн 5-ниие, Карл Марксын түрэһөөр 145 жэл гүйсэһэнэй ойе ГДР-эй ажалшад үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Научна коммунизмын үндэһэ һуури
табигша Карл ...
ябуулгада зо...
элидхэлнүүд ...
кооперативууда...
кын һургуулин...
дэнэ.

Марксизм-ле...
ститудай дэр...
дээдэ һургуу...
ленинизмын ...
тын научна ...
Берлиндэ нээг...

СЕПГ-гэй Ц...
хи марксизм-...
ститудай ди...
Бауэр Карл ...
тэй холбоотой...
нүүдые инсти...
жа, шэнжэлж...
ТАСС-ай корр...
лэбэ. Үнгэрэг...
сын бэшэһэн ...
һаа абаһан ...
өөрынь библи...
дые суглуулх...
хүдэлмэри бэ...
дүүрэһэнэй һ...
400 гаран ...
абаһан байха...

Карл Марк...
дэлмэришэдэй...
бэшэгыень «Н...
газетэ мүнөө...
хэблэн гарга...
нинизмын М...
тудай маркс...
Берлинэй ...
жуулһан фо...
хэрэглэжэ, ...
толилогдоо ...
дэглэнэ.

Редактор
Ц...

Манай адрес, теле...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. ...
ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жи...
—24-74, сельского хозяйства—47-59, советск...
и культуры, литературы и искусства—34-05, ...
транспорта, информации—35-14, писем и ра...
отдел переводов и корректорская—35-95, бу...
Для междугородных переговоров—16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министе...
Бурятской АССР.

Н00415.

За...